ئەزمون و ژیان

ئەزمون و ژیان

بەشی سێیەم

نوسین و ئامادەکردنی
محەمەد پشدەری

٢٠٢٠

ناوی کتێب: ئەزموونو ژیان ، بەشی سێیەم

نووسینی: محەمەد پشدەری

دیزاین: هەرێم عوسمان

چاپ: چاپخانەی ڕێنوێن

تیراژ: ١٠٠٠ دانە

نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم

ساڵی چاپ: ٢٠٢١

نرخ: ٣٠٠٠ دینار

مافی ئەم کتێبە پارێزراوە

بەبێ ڕەزامەندیی نووسەر/وەرگێڕ، هیچ لایەنێک ڕێگەپێدراو نییە بۆ لەبەرگرتنەوەی ئەم کتێبە بە شێوەی ئەلکترۆنی، کاغەزی، وێنەیی، دەنگی یان هەر شێوازێکی دیکەی لەبەرگرتنەوە بێت.

لەبەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان

ژمارەی سپاردنی (   )ی ساڵی (٢٠٢١)ی پێدراوە

بەناوی کەسی بێکەسان

خوێنەرانی بەرزو بەڕێز! بە پێویستی دەزانم کە لە بەشی سێیەمی ئەزمون و ژیاندا، لەبریی پێشەکی، ئاماژە بە چەند بەسەرهاتێکی ژیانم بکەم. ئەگەرچی خۆم دژی پێشەکی دوورو درێژم، ئەوجار بەسەرهات و رووداویشی بێتەسەر! بەڵام هەروەک مێژوویەکی کورت لە رابردووی خۆم، بە پێویستی دەزانم کە نەیشارمەوەو بیخەمە پێش چاویی ئێوەی خۆشەویست.

رووداوەکان گەرچی کۆن دەبن، بەڵام لەبیر ناچنەوە

هەروەک زۆربەی خەڵکی کوردستان، منیش لە نەهامەتی و دەربەدەریی و دەردەسەریەکانی ژیان لە رۆژگاریی رابردوومدا، بێبەش نەبووم. من هەرجارێک کە مەترسی گیان رووی تێکردبم، وەک پەناگەیەک تەنیا کوردستانی رۆژهەڵات، پەناگەو شوێنی حەسانەوەم بووە.

جارێك لە دانیشتنێكدا لەگەڵ كۆمەڵێك پیاویی ریش سپی و خاوەن رابردوودا، ناویی كەسێكم بەرگوێ كەوت بەناوی (د.ع.) كە گوایە ئەویش پێش ماوەیەك لە رۆژهەڵات بووە. بەڵام دواتر دەركەوتووە كە پەیوەندیی بە استخباراتی عێراقەوە هەبووە!

هەر دوای ئەوە كە راستیەكە پشتڕاست كراوەتەوەو لەلایەن هێزە سیاسیەكانی كوردستانی رۆژهەڵات هەوڵی دەستگیر كردنی دراوە، ناوبراو رایكردووەو گەڕاوەتەوە بۆ كوردستانی باشور.

دوای چەند ساڵێك بەهۆی تێكچوونی بارودۆخی ژیان، بەناچاریی و بەبێ خۆ تەسلیم كردنەوە بە رژێم، گەڕامەوە بۆ باشورو لە ئۆردوگای بەستەستێن كە ئەوكات پێی دەوترا پەناگەی قاچاغەكان، دەستم كردەوە بە ئیش كردن و بەو میهنەیە كە لەگەڵیدا راهاتبووم، كە كاركردن بوو لەسەر ددان و دەرمان، ژیانی رۆژانەی ماڵ و منداڵم دابین دەكرد.

بەڵام زۆر جار ئەو ناوەی کە بۆم باسکرابوو، (د.ع) لەناو مێشکمدا دەزرینگایەوە. ئەگەرچی هیچ کاتێک هەوڵی ناسینی ئەو کەسەم بەمێشکدا نەدەهات. چونکە هەمیشە ترسێک لەدڵمدا هەر هەبووە بەرامبەر بەو کەسانە کە ڕێگای هەڵەیان گرتووەتەبەرو پشتیان لە ڕاستیەکان کردووە.

لێرەوە کەمێک دەوەستین و بزانین ڕووداوەکان بەرەو کوێمان دەبەن.............................؟

ڕۆژێک لەڕێگای برادەرێکەوە کە بەپێویستی نازانم ناوەکەی بنوسم، لە دائیرەی ئەمنی سەنگەسەر داواکرام کە بچم بۆ ئەوێ و لەگەڵیاندا دابنیشم. منیش وتم: خۆت باش ئەوە دەزانی کە من بە قاچاغی لێرە دەژیم و ناتوانم ئەوکارە بکەم. ئەویش وتی: بەڵێنی ئەوەیان پێداوم کە هیچ زیانت پێنەگەیەنن و تەنیا چەند پرسیارێکت لێدەکەن.

دوای کێشەیەکی زۆرو دڵەڕاوکێیەکی زۆر، وتم باشە. کاتێک لەگەڵیدا چووم بۆ ئەو شوێنە مەترسیدارە، هەر وەک ئەو داوایە لە هەموو کەسێک کراوەو دەکرێت، کە بێگومان هەر

کەسەش بەشێوەیەک وڵام دەداتەوە، یەکەم داوا ئەوە بوو کە من هاوکاریان بکەم و لە دژیی خەڵک و وڵات و ویژدانی خۆم بجولێمەوە...! منیش وتم: ئەگەر داواکەتان ئەوە بێت، من ناتوانم بەڵێنتان پێبدەم. لەبەر ئەوە لەتوانای مندا نییەو نامەوێت درۆتان لەگەڵدا بکەم.

بەهەرحاڵ وازیان لێهێنام، بەڵام ترسێک، هەمیشە لەناو مێشکمدا دەخولایەوەو زۆر جاریش خەویی لێدەزڕاندم و تەنانەت چێژم لە خواردن و خواردنەوەش وەرنەدەگرت...

دوای ماوەیەکیتر، برادەرێک کە بە وەتمان ئاغا بەناوبانگ بوو و خاوەنی کەسایەتیەکی دیاریش بوو، زۆر سەردانی دەکردم. ڕۆژێک وتی: دەمێکە دەمەوێ شتێکت پێبڵێم: وتم: چی یە؟ بیڵێ. وتی: لەدائیرەی ئەمنی قەڵادزێ منیان ڕاسپاردووە کە لەگەڵ مندا بێی بۆ ئەوێ...

منیش وتم: دەڕۆم. وتی: بۆ کوێ دەڕۆی؟ وتم: ئەو داوایە بۆ من زۆر مەترسیدارەو زۆریش دەترسێم. وتی: بڕوات بە من هەیە؟ وتم: ئەگەرچی تۆ کەسێکی

زۆر بەڕێزی، بەڵام لەو رۆژگارەدا، بڕوام بەخۆشم نییە.

وتی: لەسەر شەرەفی من وەرەو دڵنیابە هیچ شتێک روونادات. وتم: شەرەفی تۆ، لەلای من زۆر پیرۆزە، بەڵام ئایا لەلای ئەوان شەرەف بوونی هەیە؟ وتی: منیش ئەو راستیە باش دەزانم، بەڵام داوام لێکراوەو تۆ قسەم مەشکێنە.

بەهەر حاڵ وەک ئەوە کە بچم بۆ ژێر پەتی سێدارە، دوای کەوتم و چوین بۆ دائیرەی ئەمنی قەڵادزی..... کاتێک گەیشتین، رێزیان زۆر لێنام و زۆریش بەدەورمدا هاتن و چوون. وەک ئەوە هەنگیان لەناو داردا دۆزیبێتەوەو پڕ بێت لەو هەنگوینەی کە خۆیان مەبەستیانە..!

دوای ئەوەی کە زانیان کەمێک ماندوویی و دڵەڕاوکێم کەمبۆتەوەو دەروونم ئاسایی بۆتەوە، زۆر بەهێمنی دەستیان کرد بە پرسیار کردن.

- سەرەتا وتیان: ژیانت چۆنە؟ وتم: وەک هەرکەسێکی ئاسایی دەژیم.
- وتیان: سەیارەی باشت هەیە؟ وتم: سەیارەم هەر نییە.

• وتیان: کەرەسەی کارکردنت چۆن بەدەست دەگات؟ وتم: هەرکەسێک بچێت بۆ شارەکان، کەمێکم بۆ دێنێت.

دوای کەمێک رامان، وتیان: ئێمە ژیانی تۆ دەگۆڕین. پێویستە ژیانێکی زۆر نموونەت هەبێت و هەرچی تۆ بڵێی بۆت جێبەجێ دەکەین. منیش وتم: هەموو خەڵکی عێراق، چاویی لە ئێوەیە کە ژیانیان خۆش بکەن. منیش بەشێکم لەو خەڵکەو سوپاستان دەکەم.

دیسان دوای کەمێک رامان، وتیان: لەبەرامبەر ئەو هاوکاریەدا کە ئێمە پێشکەش بە تۆی دەکەین، تەنیا یەک شتی بچوکمان لە تۆ دەوێت... وتم: فەرموو وتیان: ئەو دەفتەرەی کە ناویی ئەو کەسانەی لێدەنووسی و دێن بۆلات، هەر کەسێک گومانت لێیکرد، لەڕاستی ناوەکەی، نیشانەی زەڕبێک بنووسە...! ئێمەش حەفتەی جارێک سەیریی دەفتەرەکەت دەکەین و هیچ پرسیارێکیش لە تۆ ناکەین.......!

(لەوکاتەدا کە ئەو داوایە لە من دەکرا، من خۆم وەک جەللادێک دەهاتە پێش چاوو دانەدانە خەڵکی بێتاوانم بانگ دەکـردوو بـەدەسـتی خـۆم پەتم بەملیانەوە دەکردوو لەسێدارەم دەدان...!) دوای ماوەیەک وەستان، وتیان: دەی کاکە محمد چی دەڵێی؟ منیش وتم: خۆتان دەزانن کە من کوردم و بەزمانی کوردیش قسە دەکەم. ئێوەش عەرەبن و بە زمانی عەرەبی قسە دەکەن.

بەڵام بۆ من عەرەبێک و کوردێک لە ڕووی انسانیەوە، هیچ جیاوازییەکی نییە. بۆیە ئەگەر کوردێک داوام لێبکات و زیان بە ئێوە بگەیەنم، هەرگیز ئـەوکـارە نـاکـەم. کە بۆ ئـەوان نەیکەم، دڵنیابن بۆ ئێوەش نایکەم. چونکە انسانیەت بەلای منەوە لە ژیانێکی خۆش بەنرخترە.

دوای رامانێکی زۆر وتیان: زۆر باشە کاکە محمد، زۆر بەخێر هاتی. بەڵام لە دوا رۆژدا ئەگەر کێشەیەکت بۆ دروست بوو، ئێمە ناتوانین هیچت بۆ بکەین.

چەند مانگێک ڕۆیشت، ڕۆژێک کەسێکی کورتە باڵا هات بۆ ماڵمان، بەڵام پێشتر ئەو کەسەم نەبینیبوو. دوای ماوەیەک دانیشتن، وتی: من بە (د.ع، ناسراوم و) لە فلان شوێنە دادەنیشم. بەڵام چەند ڕۆژێک لەمەوبەر، استخبارات دەستی بەسەر هەموو کەل و پەلەکانی کارکردنمدا گرتووە. ئێستا هاتووم بۆ لایتۆ کە ڕێگام پێبدەی لەگەڵ تۆدا کار بکەم.

هەر لەوکاتەدا کە ئەو باسی خۆی دەکرد، برا گەورەکەم هات بۆماڵمان و بەدیتنی ئەو ڕەنگی گۆڕاو منی بردە دەرەوەو وتی: ئەو کابرایە بۆ لێرەیە؟ منیش بۆم گێڕایەوە کە بۆچی هاتووە. ئەویش بە حوکمی ئەوە کە براگەورەم بوو، وتی: بە هیچ شێوەیەک لێت قبوڵناکەم کە ڕێگای پێبدەی بێت بۆ لایتۆ. چونکە ئەوە کەسێکی ناپاکەو لەگەڵ استخباڕات دا کار دەکات.

منیش هەر ئەوکاتە، کەوتمەوە یادیی دانیشتنەکەی کوردستانی ڕۆژهەڵات، کە باسی ئەو ناوەیان دەکرد....!

بەهەرحاڵ چەندینجار لەسەر یەک دەهات و منیش هەر رەتمدەکردەوە. دیاربوو کە ئەرکێکی پێسپێردرابوو و دەبێ هەر جێبەجێی بکات. دوا جار دیسان هاتەوەو بەشێوەیەک پاڕایەوە، کە دڵی منی گۆڕیی و بێخەبەر لەوە کە بۆ سیخوڕیکردن دەنێردرێت بۆلای من تا ژیانی ئاساییم لێ تێکبدات و تۆڵەی ئەو هاوکارینەکردنەی کە داوام لێکرابوو، لێبکرێتەوە....!

وەک دەڵێن: کورد لە گفتوگۆدا هەرگیز براوە نەبووە، منیش هەر ئەوەندەم بەسەر زماندا هات و وتم: باشە....! هەر ئەو رۆژە هات و بەشێوەیەک دەستیکرد بەکارکردن، کەدەنگی پێدایەوەو لەو چوار چێوەی کە خۆم بۆ ژیان و کاریی خۆم دامنابوو، زۆر تەجاوەزیی کرد.

رۆژێک دوو هۆز (بەلکەیی و زوودیی) بوو بەشەڕیان و چەندین برینداریی لێکەوتنەوە. دوای تەواو بوونی شەڕەکە، چەند برینداریێکیان هێنا بۆ لای ئێمەو چارەسەرمان بۆ کردن. دوای گەڕانەوەیان بۆ ماڵەکانیان، وەک ئیلهامێکی

خودایی، من لەماڵ دوور کەوتمەوەو چووم بۆ ماڵی یەکێک لە بریندارەکان، کە ترسی ئەوەم هەبوو خوێن لە برینەکانی بڕژێت.

دوای چەند خولەکێک، یەکێک خۆیکرد بە ژوورەکەداو وتی: هێزێکی زۆریی چەکدار کە پێدەچێت استخبارات بن، ئێستا لەناو ماڵەکەی تۆدان و خەڵکیشیان دەستبەسەر کردووە. تکایە مەچۆوە بۆماڵتان، وریای خۆتبە.

منیش بەهۆی چەند کەسێکی دڵسۆز و بە ویژدان، دوور خرامەوەو ڕەوانەی ماڵی کاک وەتمان حاجی قادر کرام لە سەنگەسەر. کە بەداخەوە، ئەگەرچی ناوبراو، چەکداریی حکومەت بوو و لەگەڵ عباس بایز دابوو، بەڵام لەبەر دڵسۆزی و کوردپەروەریی، لەلایەن حکومەتی عیراقەوە لەسێدارە دراو بزر کرا....

شایانی باسە کاک وەتمان، زۆر بەجوانی منی پاراست و هاوکاریەکی زۆریی کردم. کە شەویش داهات، منی برد بۆ ژاراوەو بردمی بۆ ماڵی ئاشنایەک. ئەگەرچی ناوبراو بە ئاشکرا

چەکداریی حکومەت بوو، بەڵام پەناگایەک بوو بۆ ئەو کەسانە کە رژێم بەدوایاندا دەگەڕاو ژیانی لێتێکدەدان. دواتر پەیوەندیمانکرد بە هاوڕێی کۆنم کاک (محمد وەتمان) بەرپرسی ت.پ ٦١ی کۆڕشی یەکێتیی نیشتیمانی کوردستان و ئەویش بەپەلە هات بە هاوارمەوە.

دوای ئـەوەی کە سـەبـارەت بە رووداوەکـە دوایـن، بـەڵام رێگای پێنەدام کە بچمە دەرەوەو وەک پ.م خەبات بکەم. وتی: جارێ بمێنەوە بەڵکو ئەو سیخوڕانە وازت لێبێنن...

هەر لەو رۆژەوە،ماڵەکەی خۆشم بۆ نامۆ بوو و تەنانەت نەمدەتوانی منداڵەکانی خۆشم ببینم و تاوێک لەگەڵیاندا بە ئازادیی دابنیشم.

دوای چـەنـد مـانگێـک گفـتـوگـۆی یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان لەگەڵ حکومەتی عیراق دا دەستیپێکردو پێشمەرگەکانی ی.ن.ک، بە ئازادیی دەهاتنەوە ناو شارەکان و بە ئاشکرا خزم و کەسی خۆیان دەبینی. منیش بەو هۆیەوە کەمێک ترسم لەدڵدا کەم بۆوەو جار جار بەدزیەوە سەرێکم لە

منداڵەکانم دەدایەوە.

رۆژێک کە جەژنی قوربان بوو، زیاتر هەستم بە ئارامی دەکرد. پێموانەبوو لەو رۆژەدا هیچ شتێک روو بدات. بۆیە ئەو رۆژە بە رۆژ چوومەوە بۆ سەردانی منداڵەکانم. بەڵام کەمتر لە ژوورەوە دادەنیشتم. دەتوانم بڵێم: وەک پاسەوانێک کە ئەرکی پاراستنی پێسپێردراوە، لەسەربانی ماڵەکەمان دەجوڵامەوەو هێدیی هێدیی پیاسەم دەکرد.

لە هێکڕا بینیم کچێکی تازە پێگەیشتوو، لەو سەری کۆڵانی رەدیفی خانوەکانی ماڵەکەی خۆمان، زۆر بە ئارامی بەبەر دەرگای ماڵی ئێمەدا تێپەڕ بوو و سەری بە ماڵێکدا کردو دوای چەند چرکەیەک گەڕایەوە بۆ ماڵی خۆیان. منیش هەر بەردەوام بووم لە پیاسە کردن لە سەربانی ماڵەکەمان.

دوای ئەوەی کە کچەکە گەیشتەوە بۆ ماڵیان، پیاوێک هەر لەو شوێنەی کە کچەکەی لێهاتە دەرەوە، بەبەر دەرگای ماڵی ئێمەدا تێپەڕ بوو و

لەوسەری کۆڵانەکەدا بۆلای چەپ سووڕایەوەو لەبەرچاوم بزر بوو. دوای چەند چرکەیەک، پووری ئەو کچەی کە پێشتر هات و سەریی بەماڵیاندا کردو گەڕایەوە، بەدەنگێکی پەرۆشەوە هاواریی کردو وتی: راکە. داوت بۆ دانراوەتەوە. ئەوانەی کە هاتن و تێپەڕ بوون، بۆ دەستنیشانکردنی تۆ هاتبوون. ئەو پیاوەی کە دواییش تێپەڕ بوو، استخبارات بوو و بەدوای تۆدا دەگەڕێت. تکایە زووکەو خۆت رزگار بکە.

ماڵی ئەودیویی ماڵەکەی خۆمان کە دیوارمان یەک بوو، (ماڵی شەهید حسن حاجی خدر) هەندێک گونیەی پڕیان لەسەر یەک دانابوون. بۆیە بە هەلم زانی و لەسەر بانەوە خۆم هەڵدایە سەر گونیەکان بۆئەوەی خۆم رزگار بکەم. کە هاتمە خوارەوە دیتم سەیارەیەک پیاوێکی لەوسەریی کۆڵانەکەوە دابەزاندو رۆیشت.

بێخەبەر لەوە کە هەر ئەوکات سەیارەکە چووە بۆلای ماڵی ئێمە، بۆ ئەوەی لەهەردوو لاوە گەمارۆم بدەن. ئەو کەسەی کە دابەزیی لە

سەیارەکە، هەمان ئەو کەسە بوو کە پێشتر بە کراسێکی سپی و پانتۆڵێکی شینی کوردیی و بەبێ چەک بەدەوریی مندا سوڕایەوەو تێپەڕبوو. ئیتر من نەمتوانی رابکەم.

بەڵام ئەو شوێنەی کە لێی وەستابووم، چونکە پێشتر کار لەسەر خانوەکە کرابوو، بەردیی زۆریی لێبوو و هەر لەو شوێنە وەستام. کابرا بەرەو رووم دەهات و بەمەبەستی ترساندنیش، جاروبار تەقەی هەوایی لێدەکردم. بەشێوەیەکی زۆر ترسناک و دڕندانە، وتی: یاڵڵا پێشم کەوە بۆ استخبارات.

منیش لەوکاتەدا کە هیچ هیوایەکم بە ژیان نەمابوو، لە مردنیش هیچ ترسێکم نەبوو. دەمزانی ئەگەر خۆم رادەستی ئەو خوێن مژە بکەم و لەگەڵیدا بچم، بەدەردیی هەموو ئەو کەسە شۆڕشگێڕو بێتاوانانە دەچم کە پێشتر دەستگیر کرابوون و بە خراپترین شێوە، مامەڵەیان لەگەڵدا کرابوو و دواتر بێسەرو شوێن کرابوون.

هەر بۆیە مردنم هەڵبژاردو تووشی شەڕێکی مان و نەمان بووم و لەڕاستی خۆم، داهاتمەوەو دوو بەردیی پڕ بەدەستم هەڵگرت و یەکێکیانم لە سینگی داو ئەوەی تریشم لە روومەتی راستی داو خوێن هاتە خوار.

کابراش وێڕای ئەوەی کە هاواریی بۆ ئەوانیتر دەکردو پێشتریش تەقەی ئەولاو ئەملای لێدەکردم، کە بەردەکانم تێگرت، هەڵیکوتایە سەرم و ویستی بە کڵاشینکۆفەکە لەسەرم بدات و هەرچۆنێک بێت بێهێزم کات و دەستگیرم بکات.

پێدەچوو دەستووریی کوشتنی پێنەبێ، ئەگەرنا دەیتوانی بە گوللەیەک بمکوژێت. کە هێرشی کردە سەرم، من بۆ پاراستنی گیانی خۆم، بەدەستی راست، لولەی کڵاشینکۆفەکەم گرت و وەک جۆرە سەمایەک، دەستی چەپیشم لە پشت گرێدابوو.

ئەو هاواریی دەکرد بۆ هاوڕێکانی و منی پاڵدەنا بۆ کۆڵانەکە. بۆئەوەی نزیکم کاتەوە لە ئەوانیتر. منیش هەوڵم دەدا پاڵی پێوەنێم بۆ بەر دەرگای ماڵی حاجی محمد زوودیی کە خوا

لێی خۆشبێ ئێستا لە ژیاندا نەماوەو ئەوکات چەکداریی حکومەت بوو. دەمزانی ئەگەر ئەوان بەو دۆخە بزانن، هەستی کوردانەیان دەجوڵێ و فریام دەکەون.

لەو کاتە هەستیارەدا گوێبیستی دەنگی پیاوێک بووم بە ناویی حەسەنە سوور، کە دەیوت: ژنەکان! بۆ خاتریی خوا فریاکەون فلانکەس خەریکە دەکوژرێت. ئەو ژنانی گەڕەکی هاندەداو من و کابراش هەر خەریکی سەمای خۆمان بووین و هەر یەکەشمان مەبەستی خۆمان هەبوو.

منیش وەک ئەوە کە هێزێکی زۆر بەهێز، پاڵم بنێ و کابرام برد بۆ بەردەرگای ماڵی حاجی محمد و لەوێ یەخستم. بەڵام دەستم لە لولەی کلاشینکۆفەکە هەر بەرنەداو بەدەستی چەپیش توند ملم گرت و نە ئەو دەیتوانی هەستێ، نە منیش دەمتوانی لەسەریی هەستمەوە. بەڵام تاک تاک گوللەی هەردەهاویشت و باررووتی گوللەکانیش، دەهاتە ناو چاوانم و بەهۆی گەرمی لولەکەش، زۆر جار خەریک دەبوو دەستم شلکەم و لولەی

کڵاشینکۆفەکە بەردەم. بەڵام هەر خۆمڕادەگرت.

ماوەیەکی زۆر بەوشێوەیە ماینەوە. بەڵام لەناکاو ژنانی شۆڕشگێڕیی گەڕەک و دەوروبەر، وەک هێزێکی خودایی، دابارین و بەهەرچی کە لەدەستیاندابایە، سەرو پێتەڵاکی کابرایان دەکوتاو منیش چونکە لەسەرەوە بووم، لەو لێدانە بێبەش نەبووم... بەڵام چێژم لێوەردەگرت چونکە موژدەی رزگاریم بوو.

دوای ماوەیەکی باش کە ژنەکان بە دارو بەردو نەعلەکانیان کابرایان دەکوتا، هەستمکرد لەبەردەستمدا بێهێز بووە. بۆیە دەستم لە لوولەی کڵاشینکۆفەکە بەرداو دەستم برد بۆ ملی بەمەبەستی خنکاندن و راکردن. هەرکە ئەوەم کرد، وەک ورچی هار، دەستیکرد بەتەقەو ئەمجارە بە مەبەستی کوشتن. بەڵام من بەپەلە لوولەی کڵاشینکۆفەکەم گرتەوەو رووم پێ لەلایەکیتر کرد.

بەناچاری هەروەک چۆن پێشتر گرتبووم، لەسەریی نەجووڵام. بەڵام هێزیی نەبەزیی ژنان، هەر بەردەوام بوو و دواتر خەڵکیتریش هات

و هیوای رزگار بوون هەر زیاتر دەبوو. دوای ماندووبوونێکی یەکجار زۆر، هەر ئەوەندەم زانی چەکدارەکان هەموویان دەرکەوتن و حاجی محمدی/یش کە هەمیشە وەک شێرێک دەیگوڕاند، هاواریی کردو وتی: ئەوە دەتانەوێت چی لەو خەڵکە هەژارە بکەن؟ دەتانەوێت لەناوماڵەکانی خۆشیاندا بیانکوژن؟! وەک ئێستا لەبیرمە؛ یەکێک لە چەکدارەکان کە برازای حاجی محمد بوو، لوولەی کلاشینکۆفەکەی خستە ناو گوێی کابرای استخبارات و بە ئاماژەیەک وتی: تۆ هەستە بڕۆ... ئەگەر ئەویش جوڵەی کرد، سەری دەکەم بە چەند پارچە.

کە ئەوەم بیست، هەستام و رامکردو لەشوێنێک خۆم پەنادا. بەڵام بێخەبەر لەوە بەپێی قسەی ئەوانەی کە ئاگاداریی رووداوەکە بوون و دواتر باسیاندەکرد، هاوڕێکانی ئەو سیخوڕە، لەسەریی کۆڵانەکە، ئاگاداریی هەموو رووداوەکە بووبوون، بەڵام لەبەر ئاپۆرای خەڵک، نەیانتوانیبوو نزیک ببنەوە.

که شەو داهات و وڵات کەمێک ئارام بۆوە، چەند کەسێکی دڵسۆز، منیان برد بۆ ماڵی یەکێک لە دۆستان لە ژاراوەو ئەویش کاک (محمد وتمان) ی ئاگار کردەوەو بەزوترین کات لەوێ ئامادەبوو. دوای باسکردنی بەسەرهاتەکە، دیسان (کاک محمد) رای وابوو کە دەرنەچم و ژیانە ئاساییەکەم لێتێکنەچێت. بەڵام من کە وەک درویێش، دەمزانی کە چیم لە ناو کەشکۆڵدایە، هەر سوور بووم لەسەر ئەوە کە دەرچم و لەو دۆخە ترسناکە رزگاریم بێت.

(کاک محمد) وتی: لەبەر ئەوە ئێمە وەک یەکێتیی نیشتیمانیی کوردستان، موفاوەزەمان هەیە لەگەڵ حکومەتدا، هەوڵ دەدەم لە رێگای فیرقەو استخباراتی قەڵادزێ، کێشەکەت چارەسەر بکەین. دوای دوو رۆژ (کاک محمد) وتی: من قسەم لەگەڵدا کردوون و بەڵێنیانداوە کە لەمەودوا کاریان پێتنەبێت. بەڵام (رائید محمد) کە سەرۆکی دائیرەی استخباراتی قەڵادزەیە، داوایکردووە کە بتبینێت.

منیش ئـەوکـارەم زۆر بــەلاوە گـران بـوو. لەڕاستیدا دەشترسام کە دەستگیرم بکەن. بۆیە وتم: ئەوکارە ناکەم. (کاک محمد) وتی: خەم مەخۆ، ناتوانن هیچت بەرامبەر بکەن.

بەهەر حـاڵ منی بـرد بۆ دائیـرەی استخباراتی قـەڵادزێ و یەکەم کـەس کە لەپێشەوە وەستابوو، ئەو کەسەبوو کە من برینداری کردبوو و بە لەفاف روومەتی داپۆشرابوو. بەهێمنی بە (کاک محمد)م وت: ئەو دڕندانە، هەرگیز ئەو شتەیان لەبیر ناچێتەوە.

کە چووین بۆ ژوورەکـەی (رائید محمد)، رووی تێکردم و وتی: ئێمە هیچت پێناڵێین. تۆ چ لەناوەوە بی، یان لەدەرەوە بی، هەر ئیش بۆ دەرەوە دەکەی. مادام کەوایە، بۆ ناچی بۆ دەرەوەو بە ئاشکرا کارەکانی خۆت بکەی؟ منیش رووم لە کاک محمد کردو وتم: مانەوەی من هیچ سوودێکی نەماوەو ئەوانە باوەڕیان بە من نی یە. چونکە پێشتر داوای هاوکاریان لێمکردووەو نەمکردووە.

ئـەوبـوو کـە بـڕیـاریـی چـوونـە دەرەوەمـــداو ئیتر نەگەڕامەوە.

بەلاّم لە هەمووی جێگای داختر ئەوەیە، ئەوانەی کە مافیان خوراو زیانی زۆریان لێکەوت و ژیانیان لێتێکچوو، لەگەڵ ئەوانەدا کە هیچیان نەکردو بگرە زیانیشیان بە خەڵک گەیاند، هیچ جیاوازیەکیان نییەو لەوانەیە لە زۆر لاوە، ئەوان ژیانیان باشتر بێت و ڕێزیشیان زیاتر لێبگیرێت...!
هەر بۆیە وڵاتمان نەبەرەو پێشەوە دەچێت، نەخەڵکی دڵسۆزیش دڵی بەڕابردو خۆشە، نە هیوایەکیشی هەیە بۆ داهاتوو...

محمد پشدەری

دانیشتووی ئوستralیا

تێبینی:

لەڕاستی و دروستی ڕووداوەکان، هیچ گومانێکتان نەبێت. لەبەر ئەوە خەڵکانێکی زۆر کە بەخۆشیەوە ئێستاش لە ژیاندا ماون و شاهیدیی ئەو ڕاستیانەن. من بۆیە ئاماژەم بە مێژووی ڕۆژیی ڕووداوەکان نەکردووە، چونکە ئەو بەسەرهاتانە، لە هەموو ڕۆژێکدا بۆ هەموو ڕۆڵەکانی ستەمدیدەی کوردستان دووبارەو چەندین بارە بوونەتەوەو کە ئێستاش بەداخەوە هەر بەردەوامە.

هەروەک ئەو ڕاستییە بۆ هەموومان ئاشکرایە، مرۆڤ تا ناخۆشی نەبینێت، نرخی خۆشی نازانێت. تا خەڵکی چاک و خراپ نەبینێت، لە مانای ژیان تێناگات و خۆی ناناسێت........

هەروەک ئەو ڕاستییە باش دەزانین، هەر کەسەو چیرۆکێکی جیاوازی هەیە لە ژیاندا. کە

گومان لەوەدا نییە، کە ڕووداوەکانی ژیان، ئەوەندە زۆرن، ئەگەر هەموویان بنوسرێنەوە، لە چەندین کتێبدا، جێگایان نابێتەوە... هۆی دوورکەوتنەوەشم لە نیشتیمانی خۆشەویست، ناتوانم هەموو تاوانەکەی بخەمە سەر دوژمنە دڕندەکانمان. من پێموایە خۆشمان بەشێکی کەم نین لە ناعەدالەتی و ئازاردانی یەکتر...!

هاتنم بۆ وڵاتێک، (ئوستراليا) کە زادگای خۆم نییە، بەڵام بووە بە نیشتیمانم. خەڵکەکەی هاوخوێن و هاو زمانم نییە، بەڵام بوون بە خوشک و براو خۆشی و ناخۆشیەکانمان بوون بەیەک و هیچ کەس بۆ هیچ کەس بیگانە نییەو ئەوەی کە هەموومان بەیەکەوە دەبەستێتەوە، خۆشەویستی بۆ ئەو وڵاتەیە کە وەک دایکێکی دڵسۆزو میهرەبان، لەناو باوەشی گەرمی خۆیدا، ئارامی و ئاسوودەیی پێبەخشیوین.

ژانێک کە ژیانێکی شایستەی لێکەوتەوە

بەردەوامی نائارامی و بێزاری خەڵکی کوردستان بەهۆی چەوسانەوەیان لەدەست چەوسێنەرو داپڵۆسێنەرانی دژ بە گەل و وڵاتەکەیان، بارودۆخێکی وای دروست کردبوو، هەرکەسێک قسەت لەگەڵدا بکردایە، باسی خۆڕزگارکردنی دەکرد و بیری لەوە دەکردەوە کە چۆن چاوساغێک یان دۆستێکی دڵسۆز، یان هەر نەبێ، دۆستی دۆستێک بدۆزێتەوە تاکو بگات بەدەرەوەی وڵات و ژیانێکی ئاسوودە بۆ ماڵ و منداڵەکەی دابین بکا.

من دوای ئەوەی کە زۆر لە راکردن و هە ڵاتن و خۆشاردنەوە لەترسی سیخوڕو ئیستخبارات و رژێمی خوێنڕێژی سەددام، کە لەناوبردنی کوردستان و خەڵکی کوردستانی کردبوو بە بەرنامەی کاریی رژێمە ستەمکارەکەی، لە

کوردستانی رۆژهەڵات (ژێردەستی وڵاتی ئێران)، گیرسابوومەوەو رێگای ژیانم بۆ خۆم و منداڵەکانم دۆزیبۆوە (ددانسازی).

بۆیە زۆر پێمخۆشنەبوو باسی دەرەوەی وڵات و دوورکەوتنەوە لە وڵاتەکەم بکەم. لە هەمانکاتدا هاورێیەکم (کاک محمود)، کە زۆربەی خزم و کەسە نزیکەکانی لە وڵاتی بەریتانیا دەژیان، لە شوێنی کارکردنمدا زۆر سەردانی دەکردم.

جارجاریش باسی دەرەوەی وڵات و بەتایبەتیش، ئوسترالیای بۆ دەکردم. من سەرەتا زۆر گوێم لێنەدەگرت، چونکە لەدەربەدەری و ئاوارەیی زۆر بێزار بووبووم. بەڵام دوای ماوەیەکی زۆر و بەردەوامی ئەو هاورێ دڵسۆزەم، رۆژێک وتم: بۆ تۆ کە خزمەکانت هەموویان لەدەرەوەن، لەوانەیە ئاسان بێت، بەڵام بۆ منێک کە هیچ کەسم لەدەرەوە نی یە، چۆن دەکرێ؟

ئەویش وتی: من هاورێیەکم لە ئوسترالیا هەیەو دەتوانم داوای لێبکەم کە فۆرم بۆ هەردوکمان بنێرێت. منیش وتم: هاورێکەی تۆ کە من ناناسێت،

چۆن فۆرم بۆ من دەنێرێت؟ وتی: خەمت نەبێت من ئەو کارە دەکەم. هەر ئەوڕۆژە پەیوەندی بە هاوڕێکەیەوە کردو وڵامێکی ئەرێنی دایەوە. (کاک حاجی ئاکرەیی)

دوای کەمتر لە مانگێک، فۆرمەکانی ناردن و هەردوکمان بەیەکەوە چووین بۆ تاران و لەلای وەرگێڕی زمانی ئینگلیزی زۆر بەجوانی پڕمانکردنەوە. بەڵام نە ئەو (کاک محمود) ئاگای لە منە کە چی دەنووسم، نە منیش ئاگام لە نووسینی چیرۆکی ژیانی ئەوە.

بەهەرحاڵ دوای پڕکردنەوەی فۆرمەکان، رەوانەی ئوسترالیامان کردنەوەو دوای مانگێک لە باڵوێزخانەی ئوسترالیا لە تاران، نامەیەکمان ۆۆ هات بۆ ئەوەی بچین بۆ چاو پێکەوتن. (in-terview) کاتێک کە چووین بۆ باڵوێزخانەی ئوسترالیاو دەستکرا بە لێکۆڵینەوەو پرسیار کردن، من و منداڵەکانمیان قبووڵکرد.

بەڵام بەداخەوە، کاتێک لە ژووری لێکۆڵینەوە هاتینە دەرەوە، (خۆم و منداڵەکانم) کاک محمودم

بینی و پرسیارم لێیکرد: کە چیتکرد؟ وتی: من قبووڵ نەبووم! ئەو هەواڵە، ئەگەرچی بۆ ئەو زۆر ناخۆشبوو، بەڵام بۆ من زۆر ناخۆشتربوو. چونکە ئەو بوو بەهۆی قبووڵبوونی من بۆ ئوستralیا. بەداخەوە هەر لەوڕۆژەوە من ئەو هاوڕێیەم نەبینیەوەو وادیاربوو کە لەڕێگای خزمەکانیەوە کار ئاسانی بۆکرابوو هەرچۆنێک بوو، گەیشتە لەندەن.

دوای ماوەیەک نامەیەکم بۆهات کە بچم ڤیزای ئوستralیا وەربگرمەوە، زۆر بەخۆشحاڵیەوە چووم، چونکە بەلامەوە دەستکەوتێکی زۆر گەورە بوو. بەڵام کاتێک لە تارانەوە گەڕامەوە بۆ شوێنی ژیانم (پیرانشار)، هاوڕێیەکی زۆر دڵسۆزم هەبوو لە فەرمانداری پیرانشار، کە کاروباری پەنابەرانی جێبەجێ دەکرد (مورادی)، ئێوارەی ئەوڕۆژە هات بۆلام بە بیانووی ددان چاککردن و دوای تەواوبوونی کارەکەی، وتی: بەیانی هەرکاتێک توانیت، وەرە بۆ فەرمانداری. منیش وتم: خێرە؟ تەنیا هەر ئەوەندەی وت: شکایەتت لێکراوە.

بەیانی لەکاتی دەوام دا، چووم بۆ فەرمانداری و موورادی/م بینی. دوای کەمێک وەستان، نامەیەکی دەرهێناو لە خـوارەوەش دەستی لەسەر ناویی نووسورەکە داناو وتی: بیخوێنەوە. کاتێک نامەکەم خوێندەوە، تێگەیشتم؛ زۆرێک لەوانەی قسەی نەرم و خۆشت لەگەڵ دا دەکەن، بە خەنجەری تیژ لە دواوە لە پشتت دەدەن!

وتم پێمنالێی کێ ئەو پیاوەتیەی لەگەڵدا کردووم؟

وتی: هەرگیز... بەڵام ئەوە بزانە کە نزیکترین کەس و هاوڕێی نزیکی خۆتە. شکایەتەکە بۆ راگرتنی سەفەرەکەم بوو بۆ ئوسترالیا بەهۆی ئەوە کە خێزانەکەم خەڵکی کوردستانی رۆژ هەڵاتەو وەک کوردی باشووریش دەمـەوێ سەفەر بکەم. هەر زوو ئیدارەی اطلاعات ئاگادار کرایەوەو منیان بەرێکرد بۆ قەرنتینەو چواردە رۆژ لەوێ مامەوە.

دوای ئـەو ماوەیە لێکۆڵینەوە دەستیپێکردو نامەیەکیان دامـێ و ناردیانـمـەوە بـۆ دادگـای پیرانشار. بەیانیەکە کە چووم بۆ بەردەمی دادوەر، بە بڕی ٣٠٠٠٠٠ هەزار تومانی ئەوکاتە، کێشەکە

کۆتایی پێهات. شایانی باسە، مورادی لەدانیشتنی ناو دادگاشدا هەر هات بۆلام و لەو برە پارەیە، تەنیا ١٠٠٠٠م لێوەرگیرا. پێش ئەوەی کە ئازادیش بکرێم، ئەو هاوڕێیەم هات بۆلام و کار ئاسانی زۆری بۆ کردم.

بەڕایمن مەرج نییە هەرکەسێک هاوزمانت بێت، زۆر باشبێ و هەرکەسێکیش هاوزمانت نەبێت، زۆر خراپ بێ. ئەوانەی منیان ڕەوانەی بەندیخانە کرد، هاوزمان بوون. بەڵام ئەوەی منی ئازاد کرد، هاوزمان نەبوو. بەهەر حاڵ کێشەکانم لێرەوە دەستیپێکرد.

من نەمتوانی لەرێگای قانونیەوە لەو پارێزگایەی کە لێی بووم (ئازەربایجان غەربی)، هەوڵی وەرگرتنی خروجیە بدەم و ڤیزاکەشم زۆری نەماوە ماوەکەی بەسەرچێت. ئەوەش بۆمن خەمێکی زۆر گەورە بوو کە نەتوانم سەفەر بکەم.

هەرچۆنێک بوو لەڕێگەی دوو دۆستی دڵسۆزەوە چووم بۆ شاری سنەو لەوێ بەرگەیەکی یەک مانگیم وەرگرت و چووم بۆ

تاران. هەرچی هەوڵمدا، بۆ بەدەستهێنانی خروجیە، هیچ سوودی نەبوو. هاوڕێیەکم دۆزیەوە لە قەلعە چنداری نزیک کەرەج بەناوی کاک کەریم، کە لەو شوێنە خەڵکێکی زۆری وەک من بە نائومێدی، لە چاوەڕوانیدا بوون.

لەگەڵ ئەو هەموو هاتن و چوونەی کە دەمکرد بۆ زۆربەی شارەکانی کوردستانی رۆژهەڵات، کە پێموابوو هەرچی کڵاوی سەربازی لەسەر بێت، کاری من بەو چاک دەبێت! هەروەها هەموو سمێڵ سورێکیشم لێ بوو بوو بە هەمزاغا، ڤیزاکەشم ماوەی تەواو بوو و هاتمەوە سەر ساجی علی! بەڵام هەر نائومێد نەبووم و هەرچۆنێک بوو، چووم بۆ سەفارەتی ئوسترالیاو ڤیزاکەم نوێکردەوە. بەڵام ڤیزای بێ خروجیەو بێ هیوا بوون لە هەموو شتێک. ئەوەندە هاتوچۆی ئیدارەکانی تارانم کردبوو، هەرکە دەیاندیتم، بۆیان ئاشنا بووم و زۆر جاریش راویاندەنام و بەیانیەکەی رۆژی دوایی، سەرودڵمدەگرتنەوە.

ڕۆژێک یەکێک لە کاربەدەستەکانی پارێزگای تاران کە زۆر جار منی بە نائومێدی دەهاتە پێش چاو، وتی: من نامەیەکت بۆ دەنووسم بۆ ئیدارەی هشتگرد کە لە نزیک کەرەجە. منیش بێخەبەر لەوە کە یاسایەکی تازە دەرچووە بۆ ئەو کەسانەی کە هیچ بەڵگەیەکی یاساییان نییەو من نەمزانیوە.

نامەکەی بۆ نووسیم و چووم بۆ ئیدارەی هشتگرد و تەسلیم بە بەرپرسەکەی ئەوێمکرد. دوای چەند پرسیارێک، وتی: کە دەتەوێت بچی بۆ ئوسترالیا، چیت هەیە؟ منیش هەر ئەو بەرگانەی کە لە پارێزگای سنەوە بۆخۆم و خێزانەکەم کرابوون، پیشانمداو ئەویش لەپێش چاوی من و منداڵەکانم، هەموویانی ورد کردو وتی: ئێوە ئێستا هیچتان نییە. منیش بە خەمناکیەوە وتم: بۆ واتکرد؟ ئەی نازانی هیچ شتێکیترمان لەدەستدا نییە؟! ئەویش بە ڕوویەکی زۆر گەشەوە وتی: دەزانم کە زۆر ماندوو و نائومێدی،

بەڵام خەم مەخۆ. هەموو بەرگەکانی خۆم و منداڵەکانمی لە نوێوە بۆ دروستکردمەوەو وتی:

هەر لە ئێستاوە بەڕەسمی دەست بکە بەڕاپەڕاندنی کارەکانی خروجیەو کڕینی بلیت بۆ ڕۆیشتن.

منیش هەروەکچۆن کە کەروێشک تاژی بەدواوەیەو رادەکات، ئاوا رامدەکرد بۆ تەواوکردنی کارەکانم. ڤیزام بۆ جاری دووەم خەریکە بەسەردەچێت. بۆیە زوو ڕۆیشتم بۆ ئیدارەی I.O.M تاکو بلیت بکڕم. ئەوانیش وتیان: دەبێ ئەوکەسەی پشتیوانی کردووی لە ئوستralیا، زەمانەتت بکات بۆ ئەوەی ئێمە نیوەی پارەکەت بۆ بدەین.

پەیوەندیانکرد بەو بەڕێزەی کە کاتی خۆی فۆرمی بۆ من و کاک محمود نارد بوو لە سیدنی، بەڵام لە وڵامدا وتی: من ئەوکابرایە هەر ناناسم. بۆیە ناتوانم زەمانەتی بکەم...منیش کەمێک دڵم ترساو پێموابوو تازە کار لەکار ترازا.

ئەو ژنەی کە دوای کاری من دەکەوت و هاوکاری دەکردم بۆ کڕینی بلیت، ناوی خانم زەروان بوو. کەسێکی زۆر بەویژدان بوو و وتی نائومێد مەبە، هەموو دەرگاکان دانەخراون.

تەلەفۆنی بۆ ئەدەلاید کردو لەگەڵ کاک بورهانی ڕەحمەتی دا، کە بەرپرسی کۆمەڵەی کوردی بوو لە ئەدەلاید، وتی کەسێکی ئاوا هەیە، ئێوە زەمانەتی دەکەن؟

من گوێم لە وتەکانی کاک بورهان نەبوو، بەڵام خانم زەروان لەجێی خۆی هەستاو بەشادیەکی یەکجار زۆرەوە، پیرۆزبایی لێکردم و وتی: خەمت نەبێت، ئەوکارەی تۆ چونکە لەلای خوا تەواو بووە، پێشی لێنەگیرا... بلێتەکە بۆ ئەو ڕۆژە بوو کە دەبێ دەربچین لە تاران بەرەو ئوستراليا. ڤیزاکەشمان هەر ئەو ڕۆژەی ماوە کە ماوەی بەسەربچێت. خروجیەش هر دەبێ ئەو ڕۆژە تەواو بێت ئەگەرنا، هەموو ڕیسەکەمان لێ دەبێتەوە خووری.

ئەو ڕۆژە کە پێنج شەممە بوو، کاری ئیداریش زووتر تەواو دەبوو. من چووم بۆئیدارەی امور اطباع خارجە و وتیان دابنیشەو چاوەڕێ بکە تاکو حاجی ئاغا بانگت دەکات. من هەر چاوەڕێدەکەم و هیچ کەس گوێم پێنادات!

ئەوانەی کە وەک من کاریان هەبوو، زوو کارەکەیان بۆ تەواو دەکراو دەڕۆیشتن. بەڵام من هەر دەهات و لێدانی دڵم زیاتر دەبوو چونکە چارەنووسی من و منداڵەکانم بەسترابۆوە بەو ماوە کەمەی کە خەریکبوو لەدەست دەچێت! ئەوندە درەنگ بوو، کارمەندەکانیش بەرەو ماڵ دەگەڕانەوە. هەر ناوە ناوەش، دەیانوت: ئێستا حاجی ئاغا بۆخۆی بانگت دەکات. منیش چاوەڕوانی و نائومێدی و خەمی منداڵەکانم لە هۆتێل، خەریکە دڵم لەکار دەخات.

لەناکاو حاجی ئاغا لەسەر پلیکانی سەرەوەڕا، بە یەک پەنجە ئاماژەی بۆ کردم و وتی: وەر بۆسەرێ... کەچووم بۆ لای، ناوچاوانی زۆر گرژ بوو و بە تووڕەییەوە وتی: بۆ کوێ دەچی؟

منیش وتم: بەنیازم بچم بۆ ئوستralیا. ئەویش کە پێشتر شتەکانی لێوەرگرتبووم، بۆی فڕێدام و وتی: تۆ ناتوانی سەفەر بکەی. بڕۆ هەر ئێستا لەپێش چاوم لاچوو. دواتر وتی: بڕۆ لە پاش دەرگا بوەستە. کەچووم بۆ پاش دەرگاو گوێم

لێبوو لەگەڵ سنندج قسەی دەکرد. کەمێک ئارام بوومەوە. پاش تەواو بوونی قسەکانی، دەرگای لێکردمەوەو بە تووڕەییەکی زۆرەوە دیسان شتەکانی لێوەرگرتمەوەو دووبارە وتی: تۆ هەرگیز ناتوانی سەفەر بکەی و هەروەک پێشتر، شتەکانی بۆ هەڵدامەوە.

منیش وتم: جەنابی حاجی ئاغا! بوون و نەبوونی من چ زیانێک بە وڵاتی ئێران دەگەیەنێت و چ سوودێک دەبەخشێت؟ ئەویش کەمێک راماو دووبارە فایلەکانی لێوەرگرتمەوەو مۆرێکی لێداو واژۆیەکی لەسەر کرد و وتی: بڕۆ لاچوو لەپێش چاوم... کەهاتمە خوار، ئەوانەی کە ئاگاداری ئەو دۆخە ترسناک و ناخۆشەی من بوون، دەتوانم بڵێم وەک من خۆشحاڵ بوون. بەڵام من بەشێکی تەمەنم لەدەستدا، لەدەست حاجی ئاغا.

بەخۆشیەوە هەر ئەورۆژە لە ئێران دەرچووین و ئاواتی ئەوانەی کە دژ بە ئاواتەکانی هەموو کەسێکن، نەهاتەدی و سوپاس بۆ خوا لەورۆژەوە کە لەوڵاتی ئوستورالیا دەژیم، هەست بەوە دەکەم

وەک مـرۆڤ ڕێـزم لـێدەگیـرێت، وەک مـرۆڤ بـواریـی بیرکردنەوەم پـێدەدرێت، وەک مرۆڤ بواری ژیانم بۆ ڕەخساوە، وەک مرۆڤ دەرگای بەرەوپێشچوون بۆ هەموو کەسێک کراوەتەوە.

هـەروەهـا تـا بۆمکرابێت لـە هـاوکـاریـکـردن کەمتەرخەمیم نـەکـردووەو جاروباریش لەلایەن خزم و کەسە نزیکەکانمەوە، کێشەی زۆرم بۆ دروست بووەو زیانی زۆرم پێگەیشتووە.

بەڵام من لەبەرانبەر ئەوانەدا کە کێشەیان بۆ دروستکردووم، هەمیشە بە چاکە وڵامم داونەتەوە. چونکە هەرکاتێک وڵامی خراپە بە خراپە درایەوە، شیرازەی ژیان تێکدەچێت. ئەوکاتە هیچ مانایەک نامێنێ بۆ ژیان.

ئـەمـڕۆ، بۆ من ئـازارێـکی زۆر گـەورەیـە کە یادیی ئـەو ڕۆژە دیـژوارە دەکـەمـەوە کە پشتم لە زێدی باب و باپیرانم کـردو بـەرەو وڵاتێکتر کۆچ و بارگەم تێکنا. بەڕایمن ژیان ئەوکاتە پێی دەوترێ ژیان، کە لە وڵاتی خۆت و لەناو کەس و هاونیشتیمانیانی خۆت دا بژییت. بەڵام بەداخەوە

ناحەزانی کورد، هیچ ڕێگایەکیان نەهێشتووەتەوە بۆ ژیان و بەیەکەوە ژیان. هەر ئەوەشە کە بە هەزاران کەسی وەک من، دوور لە نیشتیمانی خۆشەویستیان، ژیان بەسەردەبەن و بەهیوای داهاتوویەکی خۆش و ئاسوودەن بۆ خەڵک و وڵاتەکەیان. ئەمڕۆ کە ٢٠١٥/٢/٢٦یە ڕێک دەبێتە نۆزدە ساڵی تەواو کە من وڵاتە بێنازەکەی خۆمم جێهێشتووەو وڵاتێکیتر (ئوستڕالیا) جێگای زێدیی ژیانی بۆ گرتوومەتەوەو یاسای پیرۆزی ئەو وڵاتە، جێگای هەموو خزم و کەسی بۆ گرتوومەتەوە. بەبڕوای من، لە وڵاتێکدا کە یاسا هەبێ، ژیان هەیە، مرۆڤ هەست بە ئاسوودەیی دەکات، چەوساندنەوەو چاو سوورکردنەوە، بوونی نییە، کەس خۆی بەگەورەتر نازانێت لە کەسیترو کەس بەچاوی کەم سەیری کەسیتر ناکا. هیوادارم چەتریی ئاشتی، سێبەر بەسەر وڵاتەکەی ئێمەشدا بکێشێ و لەوە زیاتر پاشاگەردانی، مافی خەڵک پێشێل نەکات و یاسا نەکرێت بە قوربانی.

قانونی جەنگەڵ:

پێش هاتنم بۆ دەرەوەی وڵات، بەمەبەستی ماڵئاوایی خزم و هاوڕێ خۆشەویستەکانم، بڕیارمدا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە، سەرێک لە کوردستانی باشور بدەمەوەو جارێکیتریش لە نزیکەوە لەباوەشیان بگرمەوە.

لە هەمانکاتیشدا، دڵخۆشیەکی دیکەشم هەبوو کە کوردستان ئازادەو چیتر چڕو چاوو پۆستاڵی عەسکەرو ئەمن و ئیستخبارات، نابینمەوەو لەمەودوا بە زمانی دایک قسە لەگەڵ وڵاتپارێزەکانمدا دەکەم و ڕێزیان لێدەگرم و دڵنیام، کە ئەوانیش ڕێزم لێدەگرن...

چیرۆکەکە، لێرەوە دەست پێدەکات:

پێش هەموو شتێک، من دەمەوێت، ئەوە بڵێم: کە ئەو پەندە کوردیە، زۆر لە جێی خۆیەتی کە وتراوە: (چەم بێجەقەڵ نابێ.) بەندە لە نوسینی ئەو چەند دێڕەدا، دوای تێپەڕبوونی چەند ساڵ بەسەر ئەو ڕووداوە پڕ لە سەیرو سەمەرەدا، کە

بۆ ئەو کاتە، ئەگەر بۆ ترساندنیش بووبێت، نەک هەر خۆشنەبووە، بەڵکو بووەتە هۆی مەترسیەکی زۆر گەورە لەناو مێشک و دەروونداا...

بەڵام بۆ ئێستا، بووەتە یەکێک لە بیرەوەریەکانی ژیان و گێڕانەوەشی هەر بۆ ئەوەیە کە جارێکیتر لەلایەن هیچ کەسێکەوە، بەو شێوەیە بیر نەکرێتەوەو هەوڵ بدەین، تا بۆمان بکرێت، نمونەیەکی جوان بین بۆ کۆمەڵگاو نەتەوەکەمان. هەروەها بەهۆی هەندێک گۆڕانکاری کاتی، خۆمان لێ بزر نەبێت و هەستی مرۆڤایەتی لەناو دڵماندا، کەم نەبێتەوە...

دوای ماوەیەکی زۆر دابڕان لە زێدی باب و باپیران و هاونیشتیمانیانی خۆشەویست بە گشتی و خزم و کەس و هاوڕێیانی دڵسۆز بەتایبەتی، هەروەها خەون بینین بە رۆژگارێکی ئازادو لاچوونی ئەو کابووسە شوومە، (رژێمی بەعس) کە لە ماوەی ٣٥ساڵ دا، سێبەری رەشی کێشابوو بەسەر هەموو گەلانی عێراقدا بە گشتی و کوردستانی خۆشەویستیش بەتایبەتی

و دەرئەنجام هاتنەدی ئەو خەونە سەوزو پڕ لە هیوایە، کە رزگاری کوردستان و دوور خستنەوەی سوپای داگیرکەر بوو لە کوردستان.

ساڵی ١٩٩٦، پێش ئەوەی بەڕێ بکەوم، هاوڕێیەکی تازە ناسراو، کە جاروبار سەردانی دەکردم، وتی: پێمخۆشە بۆ ئەو سەردانە، هاوڕێت بم. خۆ ئەگەر بەپێی پیتەکانی ناو ناوەکەی بوایە، دەبوایە کەسیکی زۆر روو گرژو توند بێت، بەڵام بە پێچەوانەوە، کەسێکی زۆر ئارام و لەسەرخۆ بوو. وتی: ماڵی ئێمە لە رانیەیەو سەرەتا دەچین بۆ ماڵی ئیمەو دواتر کێت پێخۆشبوو، سەردانی بکە. منیش زۆر دڵخۆشبووم و سوپاسم کرد.

ئەو کاتە ماڵم لە پیرانشاری کوردستانی رۆژهەڵاتی کوردستان بوو پیشەم ددانسازی بوو. هەروەها تێکەڵاویەکی زۆرم لەگەڵ خەڵکەکەدا هەبوو و تا ئەو جێگایە کە دڵم دەیویست، ویژدانی خۆم ئاسوودە دەکردو خزمەتم بە وانە دەکرد کە پێویستیان پێی هەبوو...

بە کوردی و بە کورتی، لەگەڵ هاوڕێ تازەکەمدا، ڕێگامان گرتەبەرو لە کوردستانەوە بۆ کوردستان، کەوتینە ڕێ و سەرەتا گەیشتینە چۆمان. دواتر بەرەو دیانان. بەڵام لەوێ کەمێک هەستم بەدڵە راوکێ دەکرد... بەهەرحاڵ لەوێش هیچ باسنەبوو، سەیارەیەکمان بەکرێ گرت کە ئەویش هەر خەڵکی رانیە بوو و کەسێکی زۆر باشبوو. کەوتینەڕێ بەرەو رانیە. سەرەتا کە گەیشتینە یەکەم بازگە، چاوەڕێی ئەوەم دەکرد کە لیکۆڵینەوەیەکی زۆرما لەگەڵدا بکرێت، بەڵام زۆر بەڕێزەوە وتیان فەرموو بڕۆن.

بەڵام وتیان ئەگەر بۆتان ئەرک نییە، ئەو دوو برادەرە لەگەڵ خۆتاندا بەرن، کە پێشمەرگەنەو مەقەڕەکەیان لەسەر ڕێگای خۆتانە. ئێمەش زۆرمان پێخۆشبوو، یەکێکمان لە پێشەوە لەلای شۆفێرەکە سوار کردو ئەوەی تریش لەدواوە، لەلای من دانیشت و خۆمان سەرگەرمی قسە کردن کرد.

دوای کەمێک ڕۆیشتن، کاتێک نزیک بووینەوە لە مەقەڕ، ئەگەرچی ئێمە نەماندەزانی مەقەڕ لە کوێیە؟ چونکە هیچمان لێدیار نەبوو... دوایی بۆمان دەرکەوت کە ئەو شوێنە (زارگەڵە)و مەقەڕەکەش هی یەکێک لە هێزە سیاسیەکانی کوردستانە. (س) ئەوەی کە لە پێشەوە دانیشتبوو، وابزانم جێگەی خۆی زۆر بەدڵ نەبوو و دەبوایە بەتەنیا لە پێشەوە دابنیشێت، یان هەر نەبێ، بکەوتایە لای پەنجەرە! بۆیە هیچ قسەیەکی نەدەکردو جارجارەش پشووی دەخواردەوە...!

لە هێکڕا وەک بۆمبێک تەقیەوەو وتی: ئێوە دەزانن من کێم؟ وادیار بوو بەدوای بەهانەیەکدا دەگەڕا بۆ ئەوەی خۆی بناسێنێت بە ئێمەی داماو! ئێمەش وتمان: بەناو تۆ ناناسین، بەڵام هەر ئەوەندە بەسە بۆ ئیمە کە ئێوە پێشمەرگەنەو چەکی کوردایەتیتان لە شاندایە، جێگای ڕێزن، نەک هەر بۆ ئیمە، بەڵکو بۆ هەموو خەڵکی کوردستان. بەبێ ئەوەی بڵێ: من کێم، زۆر بە تووڕەییەوە رووی کردە شۆفێرەکەو وتی: من لێتان بە گومانم...

بەدەست ئاماژەی کرد بۆ لای چەپی و وتی: لێرەوە بڕۆ! کە وادیار بوو، مەقەڕ، لە جادەوە دوور بوو. ڕێگاکەش ئەوەندە خۆشنەکرابوو کە سەیارەی بۆ بچێت و تەنیا کەمێک نیشانەی ڕێچکەی پێوە دیار بوو بە هۆی هاتن و چوونی خەڵک، بەپێ، نەک بە سەیارە...!

دەکرا پێی بگوترێت ڕێچکە، نەک جادە. کاکی شۆفێر وتی: بڕوا بکە من ئەرکی خێزانیکم لە ئەستۆ دایەو ژن و منداڵم هەیە. ژیانیشمان لەسەر ئەو سەیارەیەو تاکە ڕێگایەکی تریشم نییە بۆ بەڕێوە بردنی باری گرانی ژیانم...! تکایە ئەو داوایەم لێمەکە، کە سەیارەکەم وەسەر ئەو چیایە هەڵگێڕم...! کاکی پێشمەرگەش، بە هەڕەشە کردنەوە، زۆر بە توندی لە سەیارەکە دابەزیی و شۆفێرەکەی دابەزاندو تا هێزی تێدابوو، بە قۆنداغی کلاشینکۆفەکەی، کەوتە لێدان و بیراز کردنی شان و سەپیلکی ئەو داماوە...!

عەیب نەبێ، چەند جنێویکی قورس و چاوەڕواننەکراویشی تێ سریواند، کە زۆر لە

لێدانەکە، ئێشیان زیاتر و کاریگەر تربوو...! دەتوانم بڵێم: خۆزگە بە کوشتن...! لەلایەکی تریشەوە، ئەوەی کە لەگەڵ مندا لەدواوە دانیشت بوو و زۆریش قسەمان خۆشکردبوون بەیەکەوە، خۆی فڕێدایە خواری و هەر تەتگوت: تەڵقەیە، لیکدا، لێکدا دەیگوت: کاک (ص) بیانکوژم؟ لە قسەکانیدا دەرکەوت کە ئەوە، هەر کەسێکی ئاسایی نیەو ناویشی (ص)ە دەرئەنجام، کاک (ص) خۆی لە جێگای شۆفێرەکە دانیشت و هاوڕێکەشی لەلای خۆی داناو ئێمەشی خستە دواوەو بە هەڕەشەو گوڕەشەیەکی زۆرەوە، دەتگوت: بوڕکان لەناو دەمیدا تەقیوەتەوە، ئاگر لەناو دەمی، دەهاتە دەرێ و کەفی دەپرژاند و سەیارەی کابرای وەچیای هەڵگێڕاو دارو بەرد لە ژێر تایەدا، وەک گوللە دەردەچوون...!

بەهەرحاڵ تا سەرکەوتین، لەو هەورازو هەڵدێرەدا، ئەوەندە دووعامان خوێندبوون و فوومان بەخۆماندا کردبوو، گەروومان وشک بووبو و زۆری نەمابوو هەوا لە لەشمان ببڕێت

و بێهۆش بکەوین! کاتێک سەرکەوتین، کۆمەڵێک پێشمەرگە، دەورەیان لە سەیارەکەدا، کە وادیار بوو ئەوە یەکەمجارە سەیارە بۆ ئەو شووێنە بچێت...! کاک (ص) وتی: ئەوانە ببەن بۆ سجن! هەر کە ناوی سجنی هێنا، هەندێک لە پێشمەرگەکان، کە واپێدەچوو تازە چەکیان هەڵگرتبێ، زۆر خوێن گەرم بوون. خێرا هاتنە پێشەوەو دەورەیان لێداین. دەیانەویست لەسەر حیسابی ئێمە، خۆیان خۆشەویست بکەن لەلای لێپرسراوەکانیان و جێگای خۆیان بکەنەوەو برنجە سوورەی مەقەڕ، کە هەمووومان خواردوومانە، لەخۆیان حەڵاڵ بکەن، وتیان: بۆ هەر ئێستا تەواویان نەکەین؟! کاک (ص) ماڵی ئاوا بێت، وتی: نا، پێتان دڵێم: بیانبەن بۆ سجن... بۆ ئەوەی باش بزانن کە من کێم؟!

دیار بوو ناوبراو، لێپرسراو بوو، ئێمەش هەستمان پێنەکردبوو! منیش لەو کوردستانە ئازادە، کە ئەو شێوە جووڵانەویەم بینی، لەدڵی خۆمدا وتم: وادیارە تەنیا هەر عەرەب نەماون لە کوردستان، ئەگەرنا یاسای تۆقاندن هەر وەکخۆیەتی و هیچ

شتیک نـەگـۆڕاوە...! تاکە جیاوازییەک کە هەبێ، ئـەوەیـە کـە عــەرەب، جنێویشت پێ بـدات، زۆر ئازارت نادات، چونکە لێی تێناگەی... زۆر جاریش وادەزانی هەر دووعات بەسەردا دەخوێنێت...

بـەڵام لەبەر ئـەوە کە کـوردی زمانی دایکەو هەمووی تێدەگەی، کابرا هەر ورتەی لێوەبێت، دڵت بریندار دەبێت... لە نێو ئەو کۆمەڵە خەڵکەدا، کەسێکم بینی، لە دوورەوە وەستابوو. سەرو ریشێکی سپی و زۆر جوانی هەبوو، لەهەڵسوکەوتیدا دیار بوو، کە پێشمەرگەی تازە نییەو دەمزانی ئەگەر قسەی لەگەڵدا بکەم، ئەگەر هەر نەبێ گوێم لێدەگرێت.

هەرچۆنێک بوو خۆم گەیاندێ و وتم: دەتوانی پێم بڵێی: ئێرە کوێیەو ئێوە چین؟ هەروەها وتم: ئەگەر تاوانی ئێمە هەر ئـەوە بێت کە چاکەمان لـەگـەڵ ئـەو دوو بــرادەرەدا کــردووە، ئـاوا بەو شێوەیە لەگەڵماندا دەجووڵێنـەوە، ئـەی ئەگەر یەکێک بەڕاستی هەڵەیەک بکات، چی لێدەکەن؟! زۆر دڵخۆشبووم بـەوە کـە گوێم لێدەگرێت و هەست بە ئازاری دڵم دەکات. زیاتر چوومە ناو

باسەکەو تەواویی بەسەرهاتەکەم بەبێ زیادو کەم، بۆ گێڕایەوە. ئەویش داوای لە کاک (ص) کرد، کە نەمانێنێرێت بۆ سجن و ئازادمان بکات.

ناوبراویش وتی: باشە، بەڵام دەبێ شۆفێرەکە، لەناو سجن دا بڕزێنم...! بەڵێ، کاکی تاوانبار بە چاکە، رەوانەی سجن کردو ئێمەشیان برد بۆ ژووری مەقەڕ. دوای ئەوەی کاک (ص)، کەمێک هاتەوە سەرخۆ و کەفی تووڕەیی لەسەر لێوان سڕیەوە، زیاتریش بەوە کە زانی ئێمە، بۆمان دەرکەوتووە کە ئەو پێشمەرگەیەکی سادەو ساکار نییەو ئەگەر کەیفی لێبێت، شتی لەدەست دێت...! منیش بە هەلم زانی و وتم: ئێوە دەبێ ئەو راستییە باش بزانن: کە هەموو خەڵکی کوردستان، بەهەر چوار پارچەکەیەوە، خەونیان بە ئازادی کوردستانەوە دەبینی، بەڵام ئەگەر ئازادی ئەوە بێت، نەبوونی باشترە لە هەبوونی...!

کاک (ص)یش وتی: ئێمە کوردستانمان ئازاد کردووە، ئێمە گیانی خۆمان فیدای جەماوەر کردووە، بەڵام جەماوەر قەدری ئیمە نازانیت و

ڕێز لە ئێمە ناگرێت...! پاش کەمیک بیر کردنەوەو ڕامان، پرسی: لە ڕانیە کێ دەناسن؟ هاوڕێکەم بەبێ وەستان، وتی: (م. بایز دەناسم.) کە وابزانم، لێپرسراوی ئێوەشە... کاک (ص) کە گوێی لەو ناوە بوو، کەمێک سەریی داخست و بۆ ماوەیەک بێدەنگ بوو. دوایی سەری بەرز کردەوەو وتی: باشە... ناردی بەدوای شۆفێرەکەشداو وتی: ئازادن. ئێستا دەتوانن بڕۆن. بەڵام دەبێ ئەوە زۆر باش بزانن: کە لێرە، قانون، قانونی جەنگەڵەو ئەوەی بکرێت، دەکریت و لێپرسینەوەش نییە...!

ماڵی ئاوا کاک (ص) لە تاوانمان خۆشبوو و ئەمجارە، هەرچۆنێک بوو بڕیاری ئازاد کردنی ئێمەی دەرکردو بە تاوانی چاکە کردن، بە زۆر ڕوحی ئێمەی وەسەر خوا، نەکردەوە...!

مەبەست لە گێڕانەوەی ئەو چیرۆکە ڕاستیە، ئەوە نییە کە خوا نەکات لە بایەخی دام و دەزگای نیشتیمانەکەم کەم کەمەوە! بەڵکو بۆ ئەوەیە کە هەمووومان زیاتر بە هەڵەکانماندا بچینەوەو ئەوەی کە لە ڕابردوودا کردوومانەو ئێستا لێی پەشیمانین،

دووبارەی نەکەینەوە.

کورتە چیرۆکێک لە ژیان:

من (محمد پشدەری)، ساڵی ١٩٥٦ لە گوندی شیوەڕەزی ناوچەی پشدەر لە بنەماڵەیەکی ئایینی لە دایکبووم. باوکم بە «حاجی مەلا ئەحمەد» دێڵۆیی ناسراوەو تا کۆتایی ژیانی هەر مەلای ئەو گوندە بووە. بەڵام ڕاستی‌یەکەی ئەوەیە کە بە پشتبەستن بەخۆ یوو ئەو زەوی‌و زارەی کەهەیبوو، (سماقان، جۆلانان، سەرکوران، کەدەکەوێتە نێوان گوندی شیوەڕەزی تازەو قەبری عوسمانی) ژیانی بنەماڵەکەی دابین دەکرد.

دایکم ناوی ‹مریم›و کچی «حاجی خدر عبدالرحمن» شیوەڕەزی یە. دایکم ساڵی ١٩٧٠و باوکیشم ساڵی ١٩٧١ماڵئاواییان لە ژیانکرد. من زۆر شانازی بە بنەماڵەکەمانەوە دەکەم کە هیچ

کاتێک لە ژیانیاندا زیانبەخش نەبوون. بەداخەوە دوای کۆچی دوایی باوکم و دایکم، نەمتوانی بەو شێوەیەی کەدڵی ئەوان ئارەزووی دەکرد درێژە بەخوێندن بدەم، هەرچەند باوکم وەکو کەسێکی خوا پەرستو دڵسۆز، ئەرکی پیرۆزی بەجێهێناو منی دەبەر خوێندن ناو ماوەی چەند ساڵێکیش دەرسی علمەکانی «صەرف»، «نەحو»، «بەیان»و «مەنتیق»م خوێند، بەڵام بە هۆی بارو دۆخی نالەباری ئەو کاتەی کوردستان، نەمتوانی وەک پێویست درێژە بە خوێندن بدەم.

ئاوارەیی بۆ جاری یەکەم:

هەر لەوکاتەوە کە خۆم ناسیوە هەستم بە ئێش و ئازارەکانی گەلە هەمیشە چەوساوەکەم کردووەو لەو ئێشو ئازارانەش بێبەری نەبووم. ساڵی ١٩٧٥ وێڕای بەشێکی زۆر لە خەڵکی دڵشکاوی کوردستان، بەهۆی پیلانە شوومەکانی ناحەزانی کورد (پەیمانی جەزایر) لەدژی نەتەوەکەمانو تێکچوونی شۆڕشی ئەیلول بە سەرۆکایەتی

خوالێخۆشبوو «مەلا موستەفا بارزانی»، ئاوارەی وڵاتی ئێران بووم. بۆ ماوەی ساڵێک، لەیەکێک لەئۆردوگاکانی «کرماشان»

(سەرئابلە) لەگەڵ کۆمەڵێک خزم و دۆست و خەڵکی باشدا تێکەڵ بەژیانی ئاوارەیی بووم.

کە پێموایە پێش جێبەجێکردنی ئەو پەیمانە ژەهراویەی «جەزاییر» لە دژی کورد، پێشبینی ئەو رۆژە رەشە کرابو و ئۆردوگاکان ئامادەکرابوون...! کە هەریەکێکیان جێگای هەزاران کەس بوو.

دوای ساڵێک حکومەتی ئەوکاتەی (شاە) سێ رێگای بۆ خەڵکەکە دیاریکرد:

یەکەم: گەڕانەوە بۆ عێراق،

دووەم: دەرچوون بۆ دەرەوەی وڵات،

سێ یەم: مانەوە لەناو «ئێران» دا.

بەناچاریی، هەرکەس یەکێک لەو رێگایایانەی هەڵبژارد، بەبێ ئەوەی بزانێ چارەنووسی نادیار، بەرەو کوێ دەستی دەکێشێو داهاتووی بەکوێ دەگا! ئەوانەی کە بڕیاری مانەوەیەیاندا لە «ئێران»، سەرجەمیان دابەشکران بەسەر شارو گوندەکانداو

لە کوردستان دوور خرانەوە. تەنانەت زۆرێک لە ئەندامانی خێزانەکانیش لەیەکتری دابڕان!

ئەهواز:

وێڕای کۆمەڵێک خزم و ناسیاو، کە لەناویاندا «مەلا حاجی دێلۆیی» و زۆری دیکەش هەبوون، بەڕێکراین بۆ شاری (ئەهواز)و بە بڕە پارەیەکی زۆر کەم هەریەکە لە کارخانەیەک لەسەر کار دامەزراین. دوای ئەوەی کە، کەم کەم شارەزاییمان پەیداکرد لەزمانی فارسیدا، توانیمان تا ئەندازەیەک گۆرانکاری لە ژیانماندا دروست بکەین‌و خۆمان بەدوای کاردا بگەڕێین و باری ژیانمان باشتر بکەین.

ژیانی هاوسەری:

ساڵی ١٩٧٧، بەهۆی سەردانێکم بۆ (کوردستان)ی ڕوژهەڵات، (پیرانشار)، هەروەها تێکەڵبوونم لەگەڵ خەڵکی ئەو شارەدا، توانیم ژیانی هاوسەری پێکبهێنم و تا ساڵی ١٩٧٩ لە شاری (ئەهواز)ی

خۆرئاوای (ئێران) ژیانی ئاوارەییم بردەسەر. لەو ماوەیەدا بۆ بەدەست هێنانی بژیوی ژیان، کارمدەکردو لەهەمان کاتیشدا خۆم فێری زمانی فارسی دەکرد.

راپەڕینی گەلانی ئێران و گەڕانەوە بۆ (کوردستان):

دوای گۆڕانی ڕژێمی شاهەنشاهی و هاتنە سەرکاری کۆماری ئیسلامی ئێران، لەگەڵ کۆمەڵێک دۆست و برادەریی نزیکدا، گەڕاینەوە بۆ کوردستانی رۆژهەڵاتو بۆماوەی چەند مانگێک لەشاری (سەردەشت) ماینەوە. شایانی باسەو هەرگیز لەبیرم ناچێتەوە، لەگەڵ گەیشتنمان بۆ (سەردەشت)، چەند کەسێکی فریشتە ئاسا، بەو ناوانە: کاک «عەبداللە قادر پوور»، ئەگەر هەڵە نەبم پێموایە خەڵکی شاری (بانە) بو و لەوێ مامۆستابوو. کاک «حسەنی دادخواە» (وەستا حەسەنی خەیات) هەروەها برادەرێکی دیکە بەناوی کاک «رەحمان» کەبەداخەوە ناوی تەوایی ئەو بەڕێزەم لەبیر نەماوە، زۆر هاوکاریان کردین

و هەر زوو خانوویان بۆ گرتین.

ئێمە کە ژمارەمان هەشت خێزان بوو، بۆ ماوەی چەند مانگێک لەخانووی خوالێخۆشبوو ‹حەمەی شڵماشی»دا کە ئەوکاتە هەر لەژیاندا بوو، ماینەوە و هەر لەوێش منداڵی یەکەممان (شێرکۆ) لەدایکبوو.

گەڕانەوە بۆ کوردستانی باشور:

دوای چەند مانگێک تێپەڕکردنی ژیان لە (سەردەشت)، بەبێ بەرنامەو هیچ سەرچاوەیەکی داهاتی ژیان، ناچار بەهۆی لێبوردنێکی گشتی رژێمی سەرکوتکەری «سەدام»، لە ساڵی ١٩٧٩,خۆم و خێزانەکەم گەڕاینەوە کوردستانی باشوور. کە بەداخەوە بەهۆی دڵڕەشی دەسەڵاتدارانی ڕژێمی بەعس، هیچ شتیک وەک خۆی نەمابوو...

تێکڕای گوندنشینەکان لەسەر جێگاو ڕێگای باب و باپیرانیان لابرابوون، ڕەزو باخ و گوندەکانیان لێ سوتێنرابوون‌و وێرانکرابوون! بەو نیازەی کە چاوی سروشت کوێرکەنەوەو تەنانەت گیانلەبەرە

کێویەکانیش لە ئاوی ژیان بێبەش بکەن، کانیاوەکانیشیان لێ کۆنکرێت ڕێژ کردبوون...! بیری پاکتاوکردنی نەژادی کوردو نەهێشتنی وڵاتی کوردستان، بیری بۆگەنی داگیرکەرانی جەنجاڵ کردبوو. ژیان لە خراپەوە بەرەو خراپتر دەچوو.

ئاوارەیی بۆ جاری دووەم:

لە ساڵی ١٩٨١دا، کەدەبوایە بۆ ماوەیەکی نادیار بچم بۆ سەربازیو ئەرکێک کە دژ بەویژدانی خۆمەو دەبێ وەئەستۆی بگرم، نەمکرد، بۆیە بەناچاری بارگەیەک کە نەمبوو؛ لەبن هەنگڵێم ناو رووماندەوە (ڕۆژهەڵاتی کوردستان) شارۆچکەی (میراوە). کە هەر لەوێش منداڵی دوەممان «شەهێن» لەدایکبوو.

دوای دوو مانگ بەهۆی ناسیاوێکم، «حەمەدی رەسولی کاک ئاڵڵای» خەڵکی (نێوەژ)، بارمانکرد بۆ گوندەکەی ئەوان. (نێوەژ) چەند مانگێک لەوێ ژیاین و زۆر لەگەڵماندا باشبوون. دیارە من ئەوکاتەش ئیشی ددانم هەر دەکرد، بەڵام

لەبەر ئەوە خەڵکی گوندەکە زۆربەیان هەژارو دەستکورت بوون، لەگەڵ ئەوەدا من لەوان باشتر نەبووم، بەڵام ویژدانم ڕێگای پێمنەدەدا کە پارەیان لێوەربگرم. ئەوانیش لەبەرامبەردا ماستو ڕۆن و پەنیریان بۆمان دەهێنا. بەڵام هەر ئەوەندە بەسنەبوو بۆ دابینکردنی ژیانی ئێمە....!

پاش ماوەیەک کەزانیم ژیانمان هەر بەرەو ناخۆشی دەڕوات،ماڵەکەم گواستەوە بۆ گوندی (گەرۆر) لەڕاستیدا لەوێ هەم بۆ خۆم، هەم منداڵەکانم، ژیانو گیانێکی تازە لە وجوودماندا دروستبۆوەو زۆرێک لە ناخۆشیەکانمان، لەبیرچوونەوە. مرۆڤ دۆستیی خەڵکی ئەوێو ڕێزگرتنیان لەمنێکی هەمیشە ئاوارەو قاڵبوو لەناو کێشەکانی رۆژگاردا، نەک هەر ئاوا بەکورتی، بەڵکو لەناو توێی کتێبێکیشدا هەر وەسف ناکرێت.

من نەک تەنیا هەر بۆخۆم، بەڵکو هەموو بنەماڵەکەشم بەقەرزداری ئەو خەڵکە شەریفەی ئەوێ دەزانم. تاکو لە ژیاندا بم, چێژ لەو ژیانە کورتە وەردەگرم کە لەگەڵ ئەواندا بەسەرم برد.

ئەو سەردەمە کوردستان لە ڕووی ئابوریەوە لـە ژێـر تـەوژمـێکـی زۆر دابــوو، بــەڵام کـەس نەبوو لەدڵدا خۆشحاڵ نەبێتو خۆی بەخاوەنی نیشتیمانەکەی خۆی نەزانێت. دوای ماوەیەک بەهۆی بارودۆخی نەگونجاو، دیسان ناچاربووم ئـەوێ جێ بهێڵم و ڕوو بکەمەوە ناو باوەشیی دایک کە شوێنی لەدایکبوونمە.

گەڕانەوە بۆ کوردستانی باشوور:

ناخۆشتر لەهەموو شتێک ئەوەبوو، لە وڵاتی خۆم کە کوردستانە، تووشی ئاوارەیی بوومەوەو ساڵی ١٩٨٢ ئەو جارەیان بەقاچاغی ڕوومکردەوە کوردستانی بـاشـور، (ئـۆردووگـای زۆرەملێی بەستەستێن)، کە شوێنی حـەوانـەوەی قاچاغ و لێقەوماوان بوو. خۆمو شانسم هەرچۆنێک بوو، توانیم بۆ ماوەیەکی کورت لەژێر سیبەری خزمو کەسە دڵسۆزەکانمدا بمێنینەوەو بەدڵێکی پڕ لەتاسەو لێدان کەمێک بحەسێمەوە!

پەلاماری دڕندانەی ئیستیخبارات بۆ سەر ماڵمان:

ساڵی ١٩٨٤ بەهۆی پەلامارێکی دڕندانەی ئیستیخبارات بۆ سەر ماڵەکەمو هەوڵدانیان بۆ دەستگیرکردنم بەتۆمەتی پەیوەندیم بەڕێکخستنەکانی یەکێتی نیشتیمانی کوردستانەوەو هاوکاریکردنیان کاتی گەڕانەوەیان بۆ ناوشار، هەروەها ڕزگار بوونم لەدەستیان بە هۆی دڵسۆزیو یارمەتیدانی بەشێکی زۆر لە دانیشتوانی گەڕەکەکانی دەوروبەر، هەرچۆنێکبوو توانیم پەیوەندی بکەم بە یەکێک لەهاوڕێ نزیکەکانم، کاک «محەممەد وەتمان» لێپرسراوی تیپی ٦١ی کۆڕش.

بوون بە پێشمەرگە:

دوای رزگاربوونم لەدەست دڕندەکانی بەعس و پەیوەندیکردنم بە برادەرانی ناو شۆڕش، تەنیا هەر خۆم دەرچووم و منداڵەکانم بۆ ماوەیەک جێهێشت و خۆم لەگەڵ چەند برادەرێک لە یەکێک لە مەقەڕەکانی (ی.ن.ک)، (گەڵوەڕەز) بۆ ماوەی ساڵێک وەک پێشمەرگەیەک ئەرکی نیشتمانیو نەتەوەییم پێسپێردرا.

بەڵام ژیانێک کە سروشت دیاری دەکا بۆ مرۆڤ، جیاوازی زۆرە لەگەڵ ژیانێکدا کە مرۆڤ خۆی دروستی دەکاتو هەڵیدەبژێرێت. (مەبەست ئەوەیە من ئەگەر لەناو خەڵکدابومایە، دەمتوانی زیاتر ئەرکە پێویستیەکانی سەرشانم جێبەجێ بکەم و لە زۆر بواردا باشتر لەخزمەت خەڵکدابم.)

جەعفەرو خوێندنەوەی بەریدەست خوێندنەوە:

لەبیرمە.. زۆرێک لەو کەسانەی کە پێشمەرگە بوون، یان وەک من شەقی رۆژگار رایپەڕاندبوون و جێگایەک نەبوو بۆ حەسانەوەیانو باری ژیانیان لەوپەری نالەباریدا بوو، زۆر جار خەون و خەیاڵ، هیوای ژیانی پێدەبەخشین! دەڵێن: (کەسێک کە باری ژیانی تێکدەچێت، بیر لە خزمی دوورو قەرزی کۆن دەکاتەوە) هەروەها دەڵێن: (یەکێک کە دەکەوێتە ناو ئاوو خەریکە نقووم دەبێ، بۆ رزگارکردنی خۆی، دەست بە پنجە گیاش دەگرێت!)

لەناو مەقەڕەکەماندا چەند هاوڕێیەکمان هەبوو کە خەڵکی رۆژهەڵات بوون و بەهۆی

کێشەی سیاسی و مەسەلەی کورتە (باس) لە حزبی دیموکراتی کوردستان، جیاببوونەوەو لە مەقەڕی ئێمەدا ژیانیان بەسەردەبرد. یەکێک لەوانە، کاک «جەعفەر فەلەستینی» خەڵکی (مهاباد) بوو، زۆر جار بۆ کات تێپەڕکردن و کەمکردنەوەی خەمو خەفەت، دەیگووت: من بەری دەستی هەر کەسێک بخوێنمەوە، دەزانم داهاتووی چۆن دەبێت! یەکێک لەوانەی کە لەگەڵماندا بوو لە مەقەڕدا بەناوی کاک «عەزیز ئاڵەیی»، باڵا بەرزێک بو و جەستەیەکی زۆر لاوازی هەبوو، زۆریش خەمیدەخوارد چونکە ژنو منداڵەکەی جێهێشتبوو باری ژیانیشی زۆر ناجێگیر بوو، وتی: دە تخوا «جەعفەر گیان»! بەریدەستی من بخوێنەوە، بزانە ژیانی من چۆن پێشبینی دەکەی؟ «جەعفەر»، دەستی بۆ خوێندەوەو کەمێک سەری راوەشاندو پێی گوت: تۆ لە ژیانتدا هەر فەقیر دەبی! (هەرچەندە کەمێک دوور دەکەومەوە لە باسەکە، بەڵام ساڵی ٢٠٠١، واتە ١٧ ساڵ دوای ئەوکاتە، بەسەردانێک لە ئوستralیاوە، گەڕامەوە بۆ قەڵادزێو وارێکەوت کاک «عزیز» هات بۆلام.

که سەیری دەمو چاوم کرد، زۆر لەو کاتە لاوازتر بوو کە لەمەقەڕدا بەیەکەوە بوین. لێم پرسی: ئێستا چۆنی؟ ئەویش بەبێ وەستان، هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو وتی: مەگەر «جەعفەر» دایکی نەگام؟... منیش وتم: بۆ ئەو؟ وتی: ئەی لەبیرت نییە کە ئەوجارە بەریدەستی خوێندمەوەو پێی گوتم: هەتا دەمریی تۆ هەر فەقیر دەبی؟! هەروەها بەردەوام بوو وتی: بروام پێ بکە لەوکاتەوە هەرچی دەیکەم، سوودیی نییەو ژیانم هەر بەرەو خراپی دەچێت.)

{لێرەدا دەردەکەوێت کە تەڵقین کردن بە چاک یان بە خراپ کاریگەری خۆی دادەنێت لەسەر مێشک و بیرکردنەوەی مرۆڤ دا!}

بەهەر حاڵ، کە تەواو بێ هیوا بووم لەگەڕانەوەم بۆ ناو ژیانی ئاسایی‌و تازە ناتوانم وەک هاوڵاتییەک لەنیشتیمانی خۆمدا بژیم، دوای چەند مانگێک هەوڵمدا لەڕێگای چەند کەسێکی بەویژدان، منداڵەکانیشم بهێنم بۆ لای خۆم و ماوەیەکیش لە (مێرگی زەڵێ) نزیک لە (نێوزەنگ)ماینەوە. منداڵی سێ یەممان «شەیدا» لەوێ لەدایک بوو.

ئاوارەیی و گەڕانەوە بۆ (ئێران) بۆ جاری سێ یەم:

سالّی ١٩٨٥، بەهۆی کەمێک بێعەدالّەتی، کە بەداخەوە بۆ من چاوەڕوان نەکراو بوو...، لە لایەن هەندێک لەبەرپرسانی ناو شۆڕش، دیسان ناچاربووم ڕووبکەمەوە ولاّتی ئێران، (کوردستانی رۆژهەلاّت) بۆ ئەوەی ئەگەر هەر نەبێ گیانی منداڵەکانم پارێزراوبێ. ئەو ماوەیە لە شارۆچکەی (میراوە) دەژیاین، هەر ئەوکاتەش خانوویەکم دروستکرد. جێی خۆیەتی باسی بکەم وەک وەفایەک، کە خەڵکی (گەرۆر) هاوکاریەکی زۆر باشیانکردم و داپۆشینی خانوەکەیان وەئەستۆ گرت.

بەسەرهاتێکی خۆش:

لەو کاتەدا ئەگەرچی زۆر جار بیرکردنەوە لە روداوەکانی ژیانمدا ئازاری دەدام، بەلاّم بۆ کەمکردنەوەو داپۆشینی خەمەکانم، هەوڵمدەدا لەو کەسانە نزیک بمەوە کە ئەزموونیان زۆرە لەژیانداو دەتوانن بە گەشبینیەوە سەیری ژیان

بکەن و کێشە گەورەکانی ژیان بچووک کەنەوە. لەوانە «ماموستا مەلا قادری قازی»، کە خەڵکی گوندی (نێوەژ) بو و لە (میراوە) دەژیا. هەروەها «مامۆستا مەلا خدر» ئیمام جومعەی (میراوە)، یادیان بەخێر. ئەگەرچی لەهەموو ڕوویەکەوە لەمن گەورەتر بوون بەڵام نزیکترین هاوڕێم بوون و زۆر سوودو چێژم لە گەورەیی و شارەزایی و قسە خۆشەکانیان وەردەگرت.

قەت لەبیرم ناچێت، رۆژێک هەردوکیانم بانگهێشت کردبوو بۆ نانخواردنی نیوەڕۆ و هەمووومان سەرقاڵی نانخواردن بووین‌و من لەلای «مامۆستا مەلا خدر» دانیشتبووم، سەیرمکرد پارچە گۆشتێک لەسەر سفرە کەوتبوو، منیش خستمە ناو زارمەوەو ماوەیەکی باش جوومو ئەملام ئەولاو پێکرد. دوایی ڕووم لەخێزانم کردو وتم: وابزانم گۆشتەکە کەمێک کەم خوێیە! پێش ئەوەی خێزانم وڵام داتەوە، مامۆستا «مەلا خدر» فەرمووی: نا، نا،کاک محمد، بێ خوێ نییە،.. کەمێک چڕە، (منیش زۆر خەریکی بووم، هیچم بۆ لەگەڵدا

نەکرا.) هەر بۆیە وازم لێهێناو لەسەر سفرەم دانا! دوایی بۆم دەرکەوت کە مامۆستا، ئەوەندە لەناو دەمیدا هەڵیسوڕاندووە، تامی خوێی لێبڕیوە!

بەڵام بەداخەوە دوای ماوەیەکی کەم لەلایەن دەزگـا ئەمنیەکانی کـۆمـاری ئیسلامی ئێران دەستبەسەر کرام، کە تائێستایش هۆیەکەیم هەر نـەزانـی! تا بەریشبووم هیچ پرسیارم لێنەکراو تەنیا دەیانگۆت: تۆ لای ئێمە میوانی...! (وادیاربوو لـەبـەر دڵـفـراوانـی، بـاوەڕیـان بـەو وتـەیـە نەبوو کە میوان هـەر شـەوێـکو دوان خۆشە، دوایـی دەبێت بە سەریەشە) هـاوڕێ یەکی زیندانیم کە بە(«حەسەن کاروانچی») بانگ دەکـراو خـەڵکی ناوچەی سەردەشت بوو، خواهەڵناگرێ زۆر جار دڵخۆشی دەدامـەوەو دەیگوت: هیچ خەم مەخۆ. بۆیە پرسیارت لێناکرێت، تۆ یان ئیعدام دەکرێی یان ئـازاد دەبی! ئەو دڵدانەوەیە زیاتر مەترسی دەخستە نێو دڵم، نەک دروستبوونی هیوایەک بۆ ئـازاد بـوون. ئەوەبوو دوای یـازدە مانگی تەواو بەبێ دادگاییکردن ئازادبووم.

شایانی باسەو هەرگیز لەبیرم ناچێت، کاک «بایز مام رەسول» (ئاغای نێوەژ) کە ئەوکاتە ماڵی لە مهاباد بوو، وتبووی: من زەمانەتی دەکەم چونکە دەمێکە دەیناسم. من لەبەرامبەر ئەو چاکەیەداو زۆر ئامۆژگاریی دیکەش کە لە زۆر مەترسیی گێراومەتەوە، سوپاسی دەکەم و هیوای بەختەوەریی بۆ دەخوازم.

گەڕانەوە بۆ (سەردەشت) بۆ جاری دووەم:

دوای یازدە مانگ دابڕان لە کارو کاسبی و دوور کەوتنەوە لەماڵ و منداڵ و بە میوانی مانەوە لەلای کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی بۆ ماوەیەک کە هەر رۆژێک بە ساڵێک تێپەڕ دەکرا، هەرچەند کە پێش گیرانم خانویەکم دروستکردبوو لەمیراوە، بەڵام چونکە بیرەوەری ناخۆشم بۆ دروست بوو، نەمتوانی لەوێ بمێنمەوە.

بۆیە بڕیارمدا کە بچم بۆ (سەردەشت) و لەوێ لەگەڵ دۆستێکم دا بەناوی کاک «ئاراس رەسول» قەڵادزەیی ئیشی ددانسازی بکەم و بۆ

ماوەی دوو ساڵ لەوێ مامەوە. لە ماوەی ئەو دوو ساڵەدا، ئەگەرچی دوای بەربوونم لە زیندان، باری ژیان و ئابووریمان بەتەواوی تێکچو بوو، بەڵام تا دەهات هەر ناخۆشتر دەبوو! لەبەر ئەوە کارکردنم بەبێ داهات بوو. تاکە هیوایەک کە هەمبوو، ئەوەبوو کە لەداهاتوودا جێگیر دەبمەوەو ژێرخانی تێکڕوخاویی ئابووریم نۆژەن دەکەمەوە.

پارە قەرزکردن:

ئەگەر کەسێک لێم بپرسێ و بڵێ: لەمەرگ و قەرز کامیان هەڵدبژێری؟ بەبێ بیرکردنەوە یەکەمیان هەڵدەبژێرم. رۆژێک لەگەڵ خێزانمدا باسمان لە ژیانی نالەباری خۆمان دەکرد، منیش زۆر نارەحەت بووم و بڕیارمدا کە بڕێک پارە قەرز بکەم. برادەرێکم بەناوی کاک «فەرخە ئەحمەد» کە ماڵی لەسەردەشت بوو و ژیانی زۆر خۆشبوو، زۆر جار دەیگوت: تکایە هەرکاتێک کارێکت هەبوو، پێم بڵێ. ئەو ئومێدە هانیدام کە بچم داوای لێبکەم. ماڵیان زیاتر لە دوو کیلۆمەتر

لە ماڵی خۆمان دوور بوو.

بەپێ بۆی دەرچووم تاگەیشتمە بەر دەرگای ماڵیان و دەستم بەرزکردەوە کە لەدەرگا بدەم، هەرچەند هەوڵمدا نەمتوانی و دەستم رەق بوو. بەناچاری گەڕامەوە بۆ ماڵ، خێزانم گوتی: وەرتگرت؟ وتم: ناوللە، شەرم ڕێگای پێنەدام. بەڵام لەبەر ئەوە هیچ چارمان نەبوو، دەبوایە ئەوکارە هەر بکەم، دیسان دەرکەوتمەوە لەماڵ و خۆم گەیاندەوە بەر دەرگایان و هەروەک جاری یەکەم، نەمتوانی لەدەرگا بدەم و بەناهومێدی گەڕامەوە.

وتی: چیت کرد؟ وتم: بەخوا هیچ! وتی: ئەی چار چی یە؟ وتم خوا گەورەیە، خەم مەخۆ ئەوجار بەبێ بیرکردنەوە لەدەرگا دەدەم و دەچمە ژوورەوە. بۆجاری سێیەم خۆم گەیاندە بەردەرگای ماڵیان و بەبێ بیرکردنەوە، یەکسەر لەدەرگامداو چوومە ژوورەوە، لەوکاتەدا یەکێک لەبراکانی بۆ سەردان هاتبوو بۆلای، زۆر ڕێزیان لێگرتم و دوای ماوەیەک قسەکردن، کاک «فەرخە»، وتی: ماوەیەکە ناتبینم، ژیان و گوزەرانت چۆنە؟

وتم: لەخوا بەزیادبێ، زۆر باشم، وتی: هیچ کارو پێویستیەکت نیە؟ وتم: ناوالله، بەڵام هەرکاتێک کارم هەبوو، دڵنیابە پێت دەڵێم. لەناخیشدا زۆر خەمم دەخوارد، بەڵام هەر نەمتوانی داوای هیچ شتێک بکەم. دوای چەند خولەکێک بەسەر ئەو دڵە راوکێیەدا، براکەی کاک «فەرخە»، (فەقێ رەسول) کە بە میوانی هاتبوو بۆلای، ڕووی تێکردم و گوتی: ئەرێ خانوەکەی میراوەت نەفرۆشتووە؟ وتم: نەخێر، وتی: نایفرۆشی؟ وتم: ئەگەر کەسێک لێمبکڕێت، دەیفرۆشم. وتی: من لێت دەکڕم، بەچەندە؟ ڕێککەوتین. بەڵام لەلایەکی دیکەوە کێشەیەکی دیکە سەریهەڵدا!

پێش هاتنم بۆ سەردەشت، خانوەکەم بەکرێ دا بە کابرایەک بەناوی «علی عباس»، ناوبراو کەزانی خانوەکەم دەفرۆشم، مانیگرت و وتی: من لەو خانوە ناچمەدەر، مەگەر بەنرخێکی کەمتر لە موشتەری یەکەم پێم بفرۆشی! ناچار خانوەکەم بەو فرۆشت و لەوەرگرتنی قەرز، خوا رزگاری کردم.

شتێکی تریش هەیە هەر بەخۆشی دەیگێڕمەوە؛ کاتێک لەزیندان ئازاد بووم، کەسێک کە زۆر لێم نزیکبوو، داوای دەهـەزار تومەنم لێکرد، بەڵام بۆئەوەی بێباوەڕی لەناو دڵیدا سەرهەڵنەدات، نامەیەکم بۆی نووسی و وتـم: با ئەو نامەیەت لـەلابـێت، دنـیا مـردن و ژیـنـی تـێدایـە. هـەرکـە خانوەکەم فرۆشت، پێش هەموو شتێک، پارەکەی ئەوم دایەوەو نامەکەشم لێوەرگرتەوەو کردم بە چەندین پارچەی زۆر بچووک، بـەڵام بێخەبەر لـەوە کـە خـاوەن قـەرزەکـە وردە کاغەزەکانی کۆکـردبـوونـەوەو بە زەحمەتێکی یەکجار زۆر هەموویانی لەیەکتر قایم کردبوونەوە!

بەهەرحاڵ، بەو نامەیە سێ جار، هەر جارە دەهـەزار تومەنی لێوەرگرتمەوە. شایانی باسە ئەو جارەشیان لە سەردەشت، هەر چوومەوە بۆ ماڵی کاکە «حەمەی شلْماشی»، بەڵام بەداخەوە بۆ جاری دووەم دیـواری مەرگ ڕێگای پێنەدام هەم بەدیداری خۆی هەم بەدیداری دوو لە کوڕە جوانەمەرگەکانی، «کـاک یوسف و کاک غەفور

شاد ببمەوە. کاک ڕەسوڵ کە کوڕی گەورەیبوو، وەک برایەک باوەشی بۆمانکردەوەو تا ئەو کاتە کە لەلای ئەوان بووین، هەستمان بە ناخۆشی نەکرد.

کارو ژیان لە پیرانشار:

دوای دوو ساڵ ژیان لە(سەردەشت)، ڕۆیشتین بۆ (پیرانشار) لەوێ وەک ددانسازێک توانیم بژیوی ژیانم دابین بکەم‌و لەو ڕێگایەوە ئەوەندەی توانیبێتم خزمەتم بە هاو زمانانی خۆم کردووە. ساڵی ١٩٩٠ هەر لەو شارە، (پیرانشار) منداڵی چوارەممان «هونەر» لەدایکبوو.

دوای ڕزگاربوونی کوردستانی باشوور و خاوێن بوونەوەی ژینگەی کوردستان لەناحەزانی، دڵم لێیدا کە بگەڕێمەوە بۆ زێدی باب و باپیرانم، بۆ ئەو مەبەستە خانویەکی خنجیلانەم لە (سەنگەسەر) دروستکرد. بەڵام دواتر بەهۆی بارودۆخی تایبەتی ئەوکاتە، بڕیاری گەڕانەوەی کوردستانم گۆڕی بە سەفەرکردن بۆ ئوستراليا. شایانی باسە، یەکێک

لە هاوڕێ و خزمە نزیکەکانی دەورانی ئاوارەیی کە لە (ئەهواز) زۆر بەیەکەوە بووین، «م.خ» کردم بە ئەمینداری خانوەکەم و لەچوار بەشی خانوەکە بەبڕی ٥٠٠٠پێنج هەزار دینار کردم بە خاوەن بەش. واتا سێ بەشیی خانوەکە بۆ من و بەشێکیش بۆئەو. لەبەر ئەوە نزیکەی ٢٠٠٠٠ بیست هەزار دینارم لێخەرجکردبوو.

{لەڕاستیدا، هەر وەک چۆن (پەپوولە) کە هەردەم لەدەوری (مۆم) دا دەسووڕێتەوە، دڵی مرۆڤیش هەمیشە لەلای نیشتیمانەو هەرگیز لە بیری ناباتەوە و لە بیریش ناچێتەوە. بۆیە منیش وەک زۆربەی خەڵکی کوردستان لەدەرەوەی وڵات، دڵم خۆشبو و شانازیم دەکرد کە نیشتیمانەکەم کوردستانەو خانوویەکم هەیە لە (وڵاتەکەم).

بۆ ئەو مەبەستە پەیوەندیم کرد بە برای (ئەمیندار)و پرسیاری خانوەکەم لێیکرد: ئەویش وتی: خانوەکەم هەڵوەشاندووەو زەویەکەشم فرۆشتووە! دیارە بۆ من هەواڵێکی زۆر ناخۆشبوو، بەڵام ناهومێد نەبووم چونکە

داهاتووی کوردستان بە گەشیی دەبینم و دەزانم ڕۆژێک دەبێ هەروەکچۆن لەوڵاتی ئوستراليا، یاسا سەروەرەو پێشێلکردنی ماف، پێشێلکردنی یاسایە، ئازاردانی دڵی هەرتاکێک، ئازاردانی دڵی هەموو خەڵکی ئوسترالیایە، دڵنیام لە کوردستانیش ئەو مافانە دەپارێزرێن و دەکەونەوە دەست خاوەن ماف و پێشێلکارانیش لە کردەوەکانیان پەشیمان دەبنەوە. بەبێ گومان لەو ئەمیندارانەش کەمنین و ـچەمیش بێ چەقەڵ نابێـ!)

ئوستراليا:

ئەگەرچی زۆربەی تەمەنی خۆم لە دەربەدەریدا تێپەڕ کردووە، بەڵام هەرگیز لێنەگەڕاوم سەختی ژیان بەریی چاوانم تاریک بکات. لە ئەزموونە تاڵەکانی ژیانی خۆمو لە هاوڕێیانی دڵسۆزو مرۆڤی ژیرو بە ئەمەک فێری ئەوەبووم کە تا بڕستم تێدا مابێ کۆڵ نەدەم. هەر وەک «سەعدی» شیرازی دەڵێ:

(زخود بهتری جوی‌و فرصت شمار کەباچون خودی گم کنی روزگار) هەوڵبدە لەخۆت باشتر هەڵبژێری. ئەگەر وانەبێ، ڕۆژگارت لێ بزر دەبێ.

ساڵی ١٩٩٦ وڵاتی ئوستralيا وەک دایەنێکی میهرەبان باوەشی بۆ کردمەوە. منیش پێش هەمووشتێک دەستم بەخوێندنی زمانی ئینگلیزی کردو تا ڕادەیەک توانیم شارەزایی تێدا وەدەست بێنم. ئەوسا توانیم بەهۆی هەوڵو تێکۆشانێکی زۆر پیشەیەک کە زۆر بەلامەوە مەبەست بوو، (ددانسازی) بەدەستی بهێنمەوە و ئەگەر خۆم توانام هەبێت، لەهەر شوێنێکی ئوستralيا بم، بۆم هەیە بەڕەسمی ئیش بکەم. بەڵام ئەوەی کە بەلای منەوە زۆر گرنگە، بەردەوام بوونە لەخوێندن چونکە کاتێک کە لێیدابڕاوم هەستمکردووە کە نزیکترین خۆشەویستم جێ هێشتووەو هەرگیز بەدیداری شادنابمەوە، ئێستایش کەپێی گەیشتومەوە، ناتوانم جارێکی تر وا بەئاسانی دەسبەرداری بم و بڕیارم داوە تامردن لەگەڵیدا بژیم. بەتایبەتی لەوڵاتێکی وەک ئوستralيا کە هەموو دەرگایەک بۆ

هەر تاکێک کراوەتەوەو هەرکەسەیش بەشێوەیەک کەڵکی لێوەردەگرێت!

دایکو باوک کە ژیانی منداڵەکانیان دابین بکەن، تاوانە کە نەخوێنن و بیر لە داهاتوویەکی باش نەکەنەوە. ئەی لە وڵاتێکدا کە یاسا سەروەرەو هەموو کەسێک وەک یەک سەیردەکرێت، بۆ دەبێ سوپاسی نەکرێتو بە شێوەیەکی باش سوودیی لێوەرنەگیرێت و وەک گلێنەی چاو نەپارێزرێت؟

ئێستاش لەگەڵ ئەوەدا کەتەمەن وا خەریکە بەرەو لێژی دەڕوا، بێزاری ژیانیش ختووکەی مووڵوولەکانی جەستەم دەداو دەیەوێ خانەکانی مێشکم سڕ بکا، بەڵام من دەزانم کە هەرگیز درەنگ نییە بۆ فێربوونو سەختترین شت ئەوەیە کە مرۆڤ بە نەزانی بژیت و بەنەزانیش بمرێ.

هەر بۆیە تاکوو ئێستاش لە خوێندن نەوەستاومو بە تایبەت لە بواری کۆمپیوتەر دا چەند قۆناغێکی پێویستم بڕیوە، هەروەها بەڵگەنامەی جۆراوجۆرم لە پرۆگرامەکانیدا وەدەست هێناوەو دەتوانم بڵێم: وەک هاوڕێیەکی باش لەگەڵیدا دەژیم و وەک

مامۆستایەکی دڵسۆزیش سوودی لێوەردەگرم.

ئەوشمان لەبیر نەچێت، منداڵی پێنجەممان دیدار، لە ٢٠٠٥/٣/٥ لە شاری ئەدەلاید، شوێنی ژیان و حەسانەوەی ئێستام، لەدایک بوو. ئەگەرچی ئەو رۆژە کە بە رۆژی ئازادی کوردستان ناودەبرێت، بەڵام بەداخەوە لەو ئازادیە سوود وەرنەگیراو ئـــاوات و ئـارەزوەکـانـی خـەڵکی کـوردسـتـان نەهاتنەدی..........

زانکۆ:

هـەروەک هەمووومان زۆر باش ئەوە دەزانین کە ناحەزانی نەتەوەکەمان، بەهەر شێوەیەک کە بەدڵیاندا هاتبێ، تەنیا بیریان لەوە کردووەتەوە کە چۆن رێگایەک بدۆزنەوە کە باشتر و زووتر وڵاتەکەمان وێـران بکەن و نەتەوەکەمان لەناو بەرن! بۆیە بڕیارمدا کەزیاتر هەوڵبدەم بۆ ئەوەی لە پلانەکانی چەوسێنەران باشتر تێبگەم کە بۆچی ئەوانە چێژ وەردەگـرن لەتێکدانی ژیانی خەڵک و خۆشبەختی خۆیان لە بەدبەختی خەڵکی تردا

دەبیننەوە؟! هەربۆیە زیاتر خۆم ماندوو کرد کە بچم بۆ یەکێک لە زانکۆکانی ئوسترالیاو درێژە بە خوێندن بدەم لەبواری پەیوەندیەکانی نێونەتەوەیی، (International relations, in univer-sity of South Australia) بە کالۆریۆس. من باوەڕم وایە هەرکەسێک، ئەگەر لە ڕۆژێکدا تەنیا تاکە وشەیەک بخاتە سەر خەرمانی زانستو هزرو بیری خۆی، لە جوانتر کردنی روخساری دنیای دەور و بەریدا هەنگاوێکی بە کەڵکی هەڵێناوەتەوە.

بەرهەمەکان:

پێمخۆشە ئاماژەش بەوە بکەم کە تاکو ئێستا، چەند بەرهەمێکم پێشکەشی خوێنەرانی خۆشەویست کردووەو تا ئەندازەیەک لە گۆشەیەکی بچووکی کتێبخانەکانی کوردستان، جێگەی خۆیان کردووەتەوە. هیوادارم ئەو بەرهەمانە سوودیان لێوەربگیریت.

- یەکەم: ڕێنوێن، وەرگێڕانی لە فارسیەوە.
- دووەم: داستان و ئەزمون، وەرگێڕانی لە فارسیەوە.
- سێیەم: ئەزمون و ژیان، نوسین و ئامادەکردنی خۆم.
- چوارەم: ئەزمون و ژیان، بەشی دووەم، نوسین و ئامادەکردنی خۆم.
- پێنجەم: ئەوەی کە ئێستا لەبەردەستمدایە: ئەزمون و ژیان، بەشی سێیەم.

پێناسەی هەڵە:

- پێناسەی هەڵە، بۆ هیچ کەسێک مەکە.
- دوای تاقیکردنەوەکانی ڕۆژگار، بڕیار بدە.
- بەڵام ڕێز لە هەموو کەسێک بگرەو

هەرکەسەش، بەپێی پێوەری خۆی، سەیریی بکە.

ویژدانی خەوتوو:

- کاتێک ویژدان دەخەوێت،
- مرۆڤ بێئاگا دەبێت لە هەموو شتێک.

وشەو کردار:

- هەزار وشەی بریقەدارو بێناوەرۆک،
- جێگەی کردارێکی بچووک ناگرنەوە.

دە هوی سەرەکی بۆ خۆشحاڵبوون:

وەرگێڕانی لە ئینگلیزیەوە

م/ پشدەری

جیین

هێندێک کەس (بەشێوەیەکی سروشتی) کە لەدایک دەبن خۆشحاڵترن لە خەڵکی دیکە. بەگوێرەی لێکۆڵینەوەیەک کەلەسەر چوار هەزار کەسی دوانەی گەورەساڵ کراوە، هۆی سەرەکی بۆ ئەندازەی خۆشحاڵیان، جیاوازی لە جینەکەیاندا بووە.(Gene) (کەوابوو ئەگەر یەکێک هەمیشە شادەو یەکێکیش بە پێچەوانەوە داماوو خەمبار بێت، یان ئەگەر کەسێک ڕووح سوک و یەکێکی دیکە ڕەزا گران بێ، هەروەها گەر یەکێک خۆبەکەم گرو یەکێک خۆبەزۆر گربێ، نابێ ببێتە جێی تێڕامان و ڕەخنە گرتن. چونکە سروشت وایەو گۆڕانکاریش لە سروشتدا ئاسان نی یە.)

ژیانی هاوسەری

بەپێی هەموو خوێندنەوەکان کە لەسەر ژیانی هاوسەری کراوە، دەرکەوتووە ئەوانەی ژیانی هاوسەریان پێکهێناوە، خۆشحاڵترن لەوانەی کە بەتەنیایی ژیان بەسەر دەبەن. هەروەها لەخوێندنەوەکاندا دەرکەوتووە کە بەیەکەوە ژیان بەبێ پێکهێنانی ژیانی هاوسەری، ئەو کاریگەریەی نییە.

بنەماڵەو هاوڕێکان

ئەو کەسانەی کەخاوەنی خانەوادەیەکی گەورەو کۆمەڵێک هاوڕێی زۆر نزیکن، زۆربەی کات خۆشحاڵترن لەو کەسانەی کە خاوەنی پارەیەکی زۆرن بەڵام بەتەنیایی دەژین.

نەویستن زیاتر لەوەی کەهەتە

ئەوکەسانەی کە بەتەمای پیشەی سەرکەوتوو، پارەیەکی زۆر و پێکهێنانی ژیانێکی بێکەم و کوڕی هاوسەرین، لەو کەسانەی کە قەناعەتیان هەیە بەو شتەی کە هەیانە، خۆشحاڵترنین.

یارمەتیدانی خەڵک

بەپێی لێکۆڵینەوەی دەروون ناسەکان لە وڵاتە جیاجیاکانی جیهان، دەرکەوتووە کە یارمەتیدانی خەڵک تەنیا هەر بۆ ئەوان سوودی نییە، بەڵکوو خۆشیەکەی زیاتر بۆ ئەوانەیە کەگیانی یارمەتیان تێدایە.

دین

لە پێنج خوێندنەوەدا چواریان ئەوە نیشان دەدەن کە لەنێوان دین‌و (Religion) خۆشحاڵیدا پەیوەندیەکی سوودبەخش هەیە. زۆربەی ئەوانەی کە زۆر دیندارن، زۆربەی کات زۆرتر دەژین لەوکەسانەی کە بێ دینن.

سەرنج ڕاکێش

ئەوکەسانەی کە جوان و سەرنج راکیشن، لەسەر ئەو باوەڕەن کە زۆر خۆشحاڵن؛ لەوانەیە لەبەر ئەوە بێ کە (جین) یان باشبێ و هەر بۆیەشە کە تەندروستیان باشترە. بەڵام جوانکردن

بەشێوەیەکی دەستکرد، ئەو کاریگەریەی نیە.

پیربوون

لێکۆڵینەوەکان ئەوە نیشان دەدەن کە پیرەکان/یش وەک گەنجەکان خۆشحاڵن‌و زۆر بەکەمیش هەست بە خەمۆکی دەکەن. لەوانەیە لەبەر ئەوەبێ کە پیرەکان کاتی زیاتریان هەبێ بۆ ئەوشتەی کە چێژی لێوەردەگرن.

پارە

کەتۆ هەژار بی، پارە دەتوانێ هێندێک خۆشحاڵیت بۆ بکڕێ. بەڵام کاتێک کە مرۆڤ پارەی زۆر و ژیانێکی خۆشی هەبێ، پارەی زیاتر خۆشحاڵتریان ناکا.

بیرمەندی

بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر بیرمەندی کاریگەریەکی بچووکی لەسەر خۆشحاڵی هەیە. بۆ خۆشحاڵبوون، توانایی هەڵس‌و کەوتکردن لەگەڵ مرۆڤ دا، گرینگترە لەوە کە تۆ چەندە بیرمەندیی

خۆ دەرخستن:

لە پێناو دەرخستنی خۆتدا، هیچ کەسێک بزر مەکە.چونکە ئەگەر هەموو کەسێک بزر بوو، بوونیی تۆش، وەک نەبوون وایە.

خراپ و خراپتر:

- خراپ، بەو کەسانە دەڵێن: کە باسی خەڵک دەکەن.
- خراپتر لە ئەوانیش، بەو کەسانە دەڵێن: کە گوێیان لێدەگرن.

پێناسە:

- هەرکاتێک پارە بوو بە پێناسەی مرۆڤ، کەسایەتی، ماڵئاوایی دەکات.

مێژووی شاراوە:

- هەروەک هەمووتان ئەو راستیە باش دەزانن، هەرکەسێک کە دەیبینین، کتێبێکی نەخوێنراوەو مێژوویەکی شاراوەیە.

- کــــاتـــــێـــــک کــــــە لــــــێـــــی نــزیــک دەبــیــنــەوەو دەیــخــوێــنــیــنــەوە، ئەمجار دەزانین لەو ژیانە.
- پـــێـــچ و هـــەورازو نــشــێــوەدا، چ دەگوزەرێت و چی روودەدات؟!
- هــەرکــەس بــە شــێــوەیــەک بـیـردە کــاتـــەوەو پــلانــی جــۆراو جــۆری لەناو مــێــشــکــدایــە. بـــۆ هـــەر پـلانـێـکـیـش چەندین ئامانجی جۆراوجۆر هەیە.

ئامانجەکانیش جیاوازیان هەیە. بەشێکیان لەپێناو جوان کردنی روخساری مرۆڤایەتیی و رازاندنەوەی جیهان و نرخ دانە به ژیان و ژینگەو بەیەکەوە ژیان.

بەشێکیش، برەودانە بە ژیانی تاکە کەسی وبیرکردنەوە تەنیا لە خۆو، بەکارهێنانی دەور وبەر لە پێناو خۆش ژیان و چەند ژیان و ل ە کۆتاییدا، بە میرات جێهێشتنی پێناسەیەکی نەشیاوو ناوبانگێکی شێواو بۆ کۆمەڵگاکەی!

دابڕان:

ئـەگـەر خـەمـی دابــڕان و دوورکـەوتـنـەوەو بێوەفایی بەشێک لە مرۆڤەکان نەبوایە، جیهان دەبـوو بە بەشێک لـەو بەهەشتە، کە زۆرینەی خەڵک، بە هومێدیەوە بۆی دەژین.

هـەروەهـا، هـەمـوو کەسێکیش بـە دڵخۆشی دەژیاو بە ئاسوودەیش، ماڵئاوایی لە ژیان دەکرد.

پشتبەستن:

بۆ هیچ شتێک، تەنیا پشت بە زانست و شارەزایی خۆت مەبەستە. بەتایبەتی لە کاتی دانیشتن و گفتوگۆدا، زیاتر لەوەی کە قسە دەکەی، گوێ لە دەورو بەرت بگرەو زیاتر فێربە. بێئەوەی پێت بگوترێت: خۆت کەم و کورتیەکانت راست کەوە. تا لە داهاتوودا، تۆش گوێت لێ بگیرێت و سوودت لێوەربگیرێت.

خۆریی خۆشەویستی:

- هەرکاتێک بەرژەوەندیی، پێش هاوڕێیەتی

کەوتەوە، خۆریی خۆشەویستی، ئاوا دەبێ.

خۆ گەورە کردن:

- نە خۆت گەورەکە بە کەس،
- نە کەسیش بچووک کەوە بە خۆت. چونکە، هیچ کەسێک نابێت بە کەسیتر.

ڕێگە گرتن:

زۆر کەس هەیە بۆ ئەوەی قسە نەکەی، ناوبڕ بە قسەکانی نادات. (space)

زۆر هاوپیشەش هەیە، بۆ ئەوەی لە بایەخی ئیشەکەی کەم نەبێتەوە، ڕێگە لە هاوپیشەکانیتری دەگرێت.

خۆریی ژین:

کاتێک بە هیوای دەرکەوتنی خۆریی ژین بە، کە بە هومێدەوە بژیی.

بێکەسی:

- بێکەسی باشترە لەوە، کە هەموو کەسێک بناسی.

خۆ بزر نەکردن:

- لە دەوڵەمەندیدا، خەڵک لە بیر مەکە.
- لە هەژاریشدا، خۆت بزر مەکە

عەشق و خۆشەویستی:

عەشق و خۆشەویستی، دوو شتی لەیەکتر جیاوازن.

دەتوانی هەموو کەسێک و هەموو شتێکت خۆشبوێت،

بەڵام ناتوانی عاشقی هەموو کەسێک بی.

هەوڵدە هەموو کەسێکت خۆشبوێت، بەڵام لە عاشق بوون، خۆت بە دوور بگرە.

چونکە عەشق، وشەیەکی بێمانایەو، جگە لە خەم و ئازارو دارمان، هیچ پێناسەیەکی دیکەی نییە...

متمانە:

- متمانە، ساڵانێک بۆ دروست بوون،
- چەند چرکەیەک بۆ لەدەست چوون،
- بۆ گەڕانەوەش، هەرگیز.........

لە (ئینگلیزیەوە.)

وەستان:

- ئەگەر خۆت بڕیاریی وەستان نەدەی لەوەی کە دەیکەی،

رۆژێک دێت، کە دەوەستێنرێی.

- چونکە ژیان زۆر کورتەو، کۆتایی بە هەموو شتێک دێت.

بە ئاسوودەیی ژیان:

- هەرکاتێک توانیت راستیەکان بشاریتەوە، گۆڕ بۆ کەسایەتیت هەڵدەکەنی و بەدەستی خۆت دەیشاریتەوە.
- هەرکاتێک ویستت بۆ خۆش ژیان و زۆر ژیان، زیان بە خەڵکیتر بگەیەنی، دڵنیابە کەم ژیاوی.

- چونکە ئەوکاتە بۆ مرۆڤ زۆر بەنرخە، کە بە دڵخۆشی و بە ئاسوودەیی ژیاوە.

زمان لوسەکان:

- زمان لوسەکان، کاتێک لێت نزیک دەبنەوە، یان پێشتر کڵاویان لەسەرناوی، یان دەیانەوێت بە هۆی زمان لوسیەوە، کڵاوێک بخەنە سەر سەرت، کە بۆ تەمەنێک لە بیرت نەچێتەوە!

دووریی:

لـــە دووریی تۆیە کە من بێکــەسم
هـــەرچییەک بکەم من هەر بێبەشم
بۆیـــە هەمیشە چاو لە ڕێگای تۆم
چونکە تەنیا تۆی گشت هۆزو کەسم

درۆ:

نیازی هەر خراپەیەکت هەبێ، ناتوانی بیکەی.
بە مەرجێک، درۆ نەکەی.
بـە واتایەکیتر، ئـەگـەر درۆ بـکـەی، دەتـوانـی

هەرچی خراپەی هەیە، بیکەی. چونکە درۆ، دایکی هەموو خراپەیەکە.

بڕوا بە خۆبوون:

چەند وتەیەک لە ئینگلیزیەوە:

نامەوێت، ناتوانم، نازانم چۆن!، ئارەزووم بوو، توانیبام.

من دەمەوێت، پێموایە، بەڵکو...، لەوانەیە، پێموایە دەتوانم، دەتوانم. من هەم. من کردم.

هەنگاونان:

ئەگەر بۆ هەنگاوەکانت، سنوورێک دانەنێی،

لە شوێنێک دەوەستی و ناتوانی بەردەوام بی.

چات کردن:

چات، چاو لاواز و، کات ئاڵۆز دەکات.

ئاماژەیەک بۆ وەستان:

لە بەرامبەر هەر شتێکدا کە دەیکەی.

پێویستە ئاماژەیەکی وەستان، بۆ خۆت دابنێی.

ژن:

ژن، نەک هەر ژیانە، بەڵکو فێرگەی مرۆڤایەتیشە.

تەمەن:

پێویستە گوێ لە زەنگی کۆتایی تەمەن بگرین و لە ئارەزووەکانی دڵ، دوور کەوینەوە. دنیا ئەوە ناهێنێت کە زۆر پشتی پێ ببەستین و خۆمان گیرۆدەی خیاڵاتی بێ بنەما بکەین. با بیر لە شتێک بکەینەوە کە ویژدان ئاسوودە بکات، نەک دڵ و جەستە.

تەمەن پێمان دەڵێت: ئەوەی کە دوێنێ بیرت لێیکردۆتەوەو ئەمڕۆ لێی پەشیمانی، لەبیر خۆتی بەرەوەو خەمی لێمەخۆ. هەوڵ بدە، بیرلە شتێک بکەیەوە، کە بەیانی دڵ و ویژدانت ئاسوودە بکات.

پێداهەڵدان:

مرۆڤ چەندە بەرز بێت، بە پێدا هەڵدانی کەسە نزمەکان، هەزار ئەوەندە، نزم دەبێتەوە

نزم بوونەوە:

بڕوانامەی بەرزو پلەو پایەو سەرمایەی زۆر، زۆر جار دەبنە هۆی نەگبەتی و ناشیرین بوون ونزم بوونەوەی کەسەکان.

پەلە مەکە لە ناسیندا:

سێ تاقیکردنەوە هەیە: هەرکەسێک لەو سێیانەدا دەرنەچێت، ئەگەر نزیکترین کەسیشت بێت، هەوڵ بدە لیی دوور کەویتەوە.

من وەکخۆم، ئەزموونم لەسەر هەموویان هەیەو باجی زۆریشم داوە.

- یەکەم: هاوسێ بوون،
- دووەم: گەشتکردن،
- سێیەم: سەوداو کڕین و فرۆشتن.

مرۆڤ:

مرۆڤ، وەک بۆکسێکی داخراو وایە،
تا دەمی نەکرێتەوە، نازانرێت چی تێدایە.
هەروەها تا هەڵسوکەوتی لەگەڵدا نەکرێت،
نازانرێت چی لە ناخدایە.

فریودان:

ئەو شتانەی کە دەبنە هۆی فریودان:

- درۆ کردن،
- بزەی بێجێ،
- خۆتێهەڵسوون.
- پێدا هەڵدان و رێز گرتنی زیاد لە پێویست.

ناخە شاراوەکان:

ناخە شاراوەکان، لە کاتە هەستیارەکاندا، دەردەکەون.

لێهاتوویی:

مەرج نییە هەرکەسێک زمانی لوس و پاراو بێت، لێهاتوویی زیاتر بێت.

مانەوە:

دەتوانی سواری ئەسپ بی، بۆ گەیشتن بە شوێنی مەبەست،

بەڵام ناتوانی بۆ هەمیشە، لەسەر پشتی بمێنیتەوە.

بۆ مردن:

بۆ کەسێک بمرە، کە بۆ تۆ دەژیەت.

لەدەستدان:

ئەگەر ناتهەوێت خۆشەویستەکانت لەدەست بدەی،

دوو شت مەکە:

- یەکەم: داوای قەرزیان لێمەکە
- دووم: بەردەوام چاکەیان لەگەڵدا بکە.

بەڵام... هەرگیز، قەرزیان پیمەدە.

هاوڕێی ژیان:

دڵ کە هەڵگریی رازو ویژدانــە
زۆر پڕیی مەکەو نرخی بزانـــە
ئەوەی نەیهەوێ زۆریی لێمەکـە
چونکە هەر ئەوە هاوڕێی ژیانە

جوان:

هەموو شتێک و هەموو کەسێک جوانە،
بە مەرجێک ناسیرین نەکرێت.

ستەمکار:

بۆ بەچۆکداهێنانی ستەمکاران، چارەسەری راستەقینە،
تەنیا یەکگرتنەو هیچیتر...

ناڕاست:

مرۆڤ، پێش ئەوەی کڵاو بخاتە سەر سەریی خەڵک، خستوویەتە سەر سەریی خۆی.
واتا، تا لەگەڵ خۆیدا ناڕاست نەبێت،
ناتوانێت لەگەڵ هیچ کەسێکدا، ناڕاست بێت.

زانین:

مەرج نییە مرۆڤ، هەموو شتێک بزانێت.

بەڵکو گرنگ ئەوەیە، ئەوەی کە دەیزانیت،

چۆن سوودیی لێوەردەگرێت و چۆن سوود بە خەڵک دەگەیەنێت...؟

ناوو نان:

ناو کە لە پێناو نان دا بەدەست بێت، زوو لەناو دەچێت. بەڵام... نان کە لە پێناو ناو دا خەرج بکرێت،هەم ویژدان ئاسوودە دەکات، هەم ناو/یش جوان دەکات.

نەخۆش و ئازار:

کەسێک کە نەخۆش دەکەوێت، سەرەتا، هەر خۆی هەست بە ئازاری لەش دەکات.

کەوابوو هەر خۆی دەتوانێت پزیشک تێبگەیەنێت، نەک کەسێکیتر!

بۆ باسکردن لە هەر شتێکیش، لەگەڵ هەرکەسێکدا، تەنیا پشت بەخۆت ببەستەو بەس...

جوانیەکانی مرۆڤ:

جوانیەکانی مرۆڤ، بی ژمارەن. کاتێک بەشێک لە جوانیەکانی ناوەوە دەردەکەون، جوانترین بوونەوەرە.

بەلام... بە پێچەوانەوە، کاتێک کە ناحەزیە شاراوەکانی دەردەکەون، ناشیرین ترین بوونەوەریی سەر زەوییە.

ئەزموون:

پێش ئەوەی ئەزموون لە هەڵەکانت وەربگیرێت، تۆ ئەزمون لە هەڵەکانی خەڵک وەربگرە.

دڵخۆشکردن:

بە کردار زیانم پێ بگەیەنە، بەلام... بە درۆ، دڵم خۆش مەکە.

تۆویی خەم:

ئەگەر توانای دڵخۆشکردنت نییە، تۆویی خەمیش مەچێنە.

ناسین و تێکەڵبوون:

تێکەڵبوون لەگەڵ کۆمەڵگادا، ئاسانە،
بەڵام... ناسینی مرۆڤەکان ئەستەمە.

بە هەڵە ژیان:

کاتێک کە زۆر باش دەزانی کە خوایەک هەیەو باڵا دەستەو هەزاران بەڵگە هەیە، کە هەموو شتێکی لە ژێر دەستدایە، چ پێویست بەوە دەکات کە خۆت خوایەک دروست بکەی و بیپەرستی؟!
بەبێ ئەوەی هیچت بۆ بکات! تاکەی تێنەگەین: کە بە هەڵە ژیان، چەندە بە ئازارە!

تایبەتمەندی:

تایبەتمەندیەکانی مرۆڤ، هەروەک تاڵە مووە سپیەکان، لە کاتی خۆیاندا دەردەکەون.

خاڵی رەش:

شاردنەوەی خاڵی رەش، بە هۆی خاڵی رەشەوە،

جگە لە ڕەشبوون و گەورەتر بوونی زیاتر، هیچ سوودێکی دیکەی نییە.

هەناسە:

فێنکی هەناسە، وەک شەماڵ وایە
ئارامی بەخشەو بۆ دڵ دەوایە
بەڵام هەرکاتێ کە دڵ زامدار بێ
ڕوو لەهەرکوێ بکا وەک ڕەشەبایە

وتەی ناخۆش:

هەر وشەیەکی ناخۆش، کە دڵ ئازار بدات، لەلایەن هەر کەسێکەوە بۆ کەسێکیتر، زۆریی پێناچێت، کە سزاکەی وەردەگرێتەوە.

لەدەستچوون:

کە پارەت بە قەرز دا بە دۆست، یان دۆستەکەت لەدەست دەچێت، یان پارەکە.

خۆناسین:

باچیتر بە سەریی رەش و شێوەی جوانی رابردوومان، دڵخۆشنەکەین.

چونکە ئەوە دەورانێک بوو، رۆیشت و ناگەڕێتەوە...

ئێستا کاتی ئەوەیە خۆمان بناسین و ئەگەر هەڵەیەک لە ژیانماندا هەبوو بێت، مووە سپیەکانی سەرمان بکەین بە دادوەرو، بەڵێن بدەین: کە دووبارەی نەکەینەوە.

مرۆڤ و ژیان:

ژیانی مرۆڤ، لەوکاتەوە دەست پێدەکات، کە لەدایک دەبێت.

لەوکاتەشەوە کۆتایی دێت، کە متمانە لەدەست دەدات.نەک لەوکاتەوە کە گیان لەدەست دەدات...

بڕیاردان:

بەبێ بیرکردنەوەو تێگەیشتن، هەرگیز بڕیار مەدە.

رابردوو:

لەگەڵ رابردوودا ژیان، سوود وەرنەگرتنە لە ئێستاو شێواندنی داهاتووشە.

رابــــردوو، هـاوشـێـوەی ئـازیـزانـە، کـە دوای نەمانیان، هەرچی بکرێت، سوودیی نییە.

بەڵێن:

پێناسەی راستەقینەی مرۆڤ، بەڵێنە.

بزر بوون:

مەترسیدار ترین شت بۆ مرۆڤ، ئەوەیە کە لەناو تاریکی نەفسی خۆیدا بزر بێت.بەو مانایە، ئەوەندە لەخۆ بایی بێت، کە خۆی نەناسێتەوە!

نێرینەو مێیینە:

نـە هـەمـوو نـێـریـنـەیـەک پـیـاوە، نـە هـەمـوو مێیینەیەکیش ژنە.

بەڵکو پیاو بوون و ژن بوون، لە ناخ و زاتی مرۆڤەکاندایە.

خەم:

خـەم، چ بتخوات، یـان بیخۆی، هـەر ئـازارە. باشترین ڕێگا، بۆ ڕزگار بوون لەو ئازارە، ئەوەیە کە پشتگوێ بخرێت و لە بیر بکرێت.

وانەی ژیان:

لە دوو کەس ئەزمون وەربگرەو وانەی ژیان، فێربە:

- یەکەم: گەشبین و ڕوون بین،
- دووەم: ڕەشبین و بەد بین.

تاقیگە:

هەموو کەسێک بناسە، بەڵام... لە ژێر تاقیگەی زەڕەبینی مرۆڤ ناسیدا.

خزم و بێگانە:

مەرج نییە هەرکەسێک بێگانە بوو، پەلامارتدات و هێرشت بۆ بێنێ.

زۆر خـزم هەیە، بە کاکەو براله، نـەک تەنیا هێرش، دڵت دەردێنێ!

هیچ شتێک بەبێ هۆ، نانوسرێت:

بکوژەکان، بە هەر هۆیەک لە هۆیەکان، کەسێک یان چەند کەسێک، لەوانەیە بکوژن.

بەڵام... بەشێک لە ئێرەیی بەرەکان، لە پێناو نەهێشتنی بزەی سەر لێوەکان، ئامادەن تەنانەت شارێکیش، ئاگر دەن و کۆمەڵێک خەڵکی بێتاوان لەناو بەرن!

مەڕو گەستن:

گومان نییە لــــــە گورگ کە گۆشت خۆرو دڕندەیە

ئەی چی دەگوترێ بە مەڕ کە شیردەو گیا خۆریشە بەڵام جارجارە حەزیی گەستن و پێوەدانیشی هەیە

ژیان:

ژیان بۆ ئەوە نییە کە خۆت بدۆزیتەوە،

بەڵکو بۆ ئەوەیە، کە خۆت دروست بکەی.

لە (ئینگلیزیەوە)

ژیان کورتە:

- لە مردن مەترسە، چونکە ژیانێکی دیکەیە.
- بە مردنی هیچ کەسێک دڵخۆش مەبە، چونکە دوور نییە دوای ئەو، تۆ بی.
- بە ژیانی خۆشی هیچ کەسێک دڵتەنگ مەبە،چونکە خوای گەورە، بەرنامەی هەموانی دارشتووە.
- تەماح لە ماڵ و سامانی هیچ کەسێک مەکە، چونکە تەمەن ئەوەندە زۆر نییە، کە هەموو دنیا، لە مێشکت بارکەی!

پێگە لەدەستدان:

کاتێک کەسێکی نزیک، یان هاوڕێیەک، زیانم پێدەگەیەنێت، بێباکم لە زیانەکە.

بەڵام... خەمی ئەوەم هەیە، کە پێگەی خۆی لەدەست دەدات!

بەرپرسیارێتی:

مرۆڤ لە دوو کاتدا بەرپرسیارێتی یاسایی و کۆمەڵایەتی لەسەر نییە:

- یەکەم: لە کاتی دەورانی منداڵیدا،
- دووەم: لە کاتی دەورانی هەرزەکاریدا.

دوای تێپەڕبوونی ئەو دوو دەورەیە، دەبێتە خاوەن بڕیارو، دەشکەوێتە ژێر پرسیارو لە ریزی گەوران دەژمێردرێت.

ئەوکاتە،

- پێش هەموو شتێک پێویستە رێز لە خۆی بگرێت.
- چونکە هەرکەسێک خۆی لەلا کەم بێت، ناتوانێت، رێز لە هیچ کەسێک بگرێت.
- هەرکاتێکیش نرخی بۆ هیچ کەسێک دانەنا، نابێ چاوەڕوانی ئەوەش بکات، کە هیچ کەسێک حیسابی لەسەر بکات.

بچووک بوونەوە:

زۆرێـک لـە مـرۆڤـەکـان، ئـەوەنـدە بـۆ بـەرز بـوونـەوەی پلەو پایە رادەکـەن، تا ئـەو جێگایە، کە زۆر بچووک دەبنەوەو لە کۆتاییشدا، بە هیچ ناگەن و بۆ هەمیشە، بزر دەبن.

دڵخۆشی:

سەرچاوەی دڵخۆشی، دڵ گەورەیی و سوود گەیاندنە بە مرۆڤایەتی.

نزیک کەوتنەوە لە دوژمن:

دوژمن، هاوشێوەی ئاگرە. تا زیاتر لێی نزیک بیتەوە، زیاتر دەتسووتێنێ.

هاوڕێ:

هـاوڕێ، ئـەو دوژمـنـەیـە، کـە ئێستا تـوڕەت نەکردوو. (؟)

دوور کەوتنەوە:

خـەم مەخۆ لە کـەسێک، کە لێت دوور

دەکەویتەوە.

چونکە ئەو کەسە، لە سەرەتادا، هەر نزیک نەبووە لە تۆ...!

ژیان:

- خۆشیو ناخۆشیەکانی ژیان، پەیوەندی بە لێکدانەوەی خۆمانەوەیە.
- ژیان، چۆن بیریی لێبکرێتەوە، ئاوا دەردەچێت.
- رووداوە ناخۆشەکانی ژیان، رەنگدانەوەی بیر کردنەوە ئاڵۆزەکانی خۆمانە

پەشیمانی:

بە جۆرێک بمرە، کە لە بوونت پەشیمان نەبیەوە.

سێ شتی پێویست:

- مرۆڤ، پێش ئەوەی پیرو زەلیل بێت، باشتر وایە نزای هاتنی مەرگ بکات.
- بەرپرس، پێش ئەوەی خەڵک لێی بێزار

بێت، باشتر وایە، کە خۆی وازبێنێت

- حکومەت، پێش ئەوەی دارمێت و بکەوێتە ناو گێژاویی قەیران، باشتر وایە، بگۆڕدرێت.

بەجوانی هاتن و بە جوانی گەڕانەوە:

یەکێک لە هەرە شتە جوانەکانی ژیان، ئەوەیە کە مـرۆڤ، بەجوانی بە دنیا بێت و بەجوانیش بگەڕێتەوە.

کوێخای دیوەخان:

تەنیا وەک کوێخا بمناسێنە، چی دەڵێی: ئەوەت بۆ دەکەم...!

بەرز بوونەوە:

بەرز بوونەوە، خۆشە. بەڵام... بە چ نرخێک...؟

چۆن خۆمان بگۆڕین؟

بۆ ئەوەی کە گۆڕانکاریی لە خۆماندا بکەین، پێویستە ئەوەی کە دوێنێ کردوومانەو ئەمڕۆ لێی پەشیمانین، جارێکیتر دووبارەی نەکەینەوە.

ئەگەر وتیان:

- ئەگەر وتیان: کەسێک باشە، باوەڕ مەکە و خۆت بیناسە. هەوڵ بدە دراوسێی بی، کڕین و فرۆشتنی لەگەڵ بکەو لەگەڵیدا سەفەر بکە.
- بەو سێ شتانە بۆت دەناسرێت. ئەگەر باشبوو بەریمەدەو باشیش نەبوو لێی دوور کەوە.
- ئەگەر وتیان: فڵانە باش نیە، باوەڕ م ەکـەو هەوڵ بدەخۆت بیناسی. بۆ ماوەیەک ببە هاوڕێی،

رێزی بگرەو سەردانی بکەو سەردانت بکات.

- گەر هەستت کرد وەزنی کەمەو زۆر ز مان لووسی بەکار دێنێ و ماستاوچی بوو، لێی دوور کەوە. چون بەو زمانە دروستت دەکات، هەر بەو زمانەش وردت دەکات!
- ئەگەر وتیان: تۆ زۆر باشی، سوپاس یان بکەو رێزیان بگـرە. بەڵام هەرگیز خۆت ون مەکەو لە سنورت تێپەڕ مەکە. هەوڵ بدە وتە کانیان بە راست دەرچێ و لەناخیاندا جێگا بگرە.
- ئەگەر وتیان تۆ خراپی، تورە مەبەو هیچ

هەڵمەچوو.پێیان بڵێ هەڵەکانت بۆ بنوسن و یەک لەدوای یەک راستیان کەوەو سوپاسیان بکە.

- لە دوا جاردا، هەوڵ بدە زۆر گوێ بگری ، زۆر ئارام بی و شت زۆر فێر بی. بۆ داهاتووش ، وانەی راست و بە سوود وەرگری.

باسی رابردوو:

کاتێک کەم و کورتیەکان بەرەو زیاد بوون دەچن، پەنا بۆ رابردوو دەبرێت و باس لە شاکارەکان دەکرێت!

نانم پێ بدە، شوتی هەر ئاوە
باس لە رابردوو خەیاڵی خاوە

پەڵەی رەش:

رەشترین پەڵە کە هەرگیز لەسەر دڵ لاناچێت، وشەی ژەهراوییە.

وشە:

وریای دەربڕینی وشە بە، چونکە کاتێک لەناو دەمدایە، زۆر بچووکە. بەڵام... کە دەرچوو، لەبەر گەورەیی، توانای گەڕانەوەی نییە!

زۆر جـار وشــەیــەک، بــەرزت دەکـاتــەوەو دەبێتە هۆی بەختەوەریت، زۆر جاریش زیانت پێدەگەیەنیت و دەبێتە هۆی بچووک بوونەوەت.

باشتر بوون:

ئەگەر نەتوانین ئەمڕۆ لە دوێنێ باشتر بین و بەیانیش لە ئەمڕۆ، شایانی ئەوە نین کە هەبین.

باشی:

باشی ئەوە نییە کە شتێکی باش بکەی، بەڵکو باشی ئەوەیە، کە، لەگەڵ شتە باشەکەدا، شتی خراپ نەکەی.

جوانترین بوونەوەر:

مرۆڤ جوانترین بوونەوەری سەر رووی زەوییە. بە مەرجێک، جوانیەکەی خۆی بپارێزێت.

کاتژمێری تەمەن:

کاتژمێری تەمەن، بەردەوام لە سووڕانەوەدایەو ئێمەی لەخۆبایی و بێئاگاش، بەردەوام لە بیری ئازاردان و دڵڕەنجاندن و داونانەوە بۆ یەکتر داین!

سەرقاڵ بوون:

ئەوانەی بە شتی بچووک خۆیان خەریک دەکەن، ناتوانن بیر لە شتی گەورە بکەنەوە.

بەرژەوەندی:

هەرکاتێک بەرژەوەندی لەدەرگاوە هاتە ژوورەوە، خۆشەویستی و متمانە، لە پەنجەرەوە دەچنە دەرەوە.

شێوەی تۆڵە سەندنەوە:

زۆر جار بەهۆی کەسێکی خراپ، تۆڵە لە خەڵکێک دەکریتەوە. زۆر جاریش بە هۆی خەڵکێکی خراپ، تۆڵە لە کەسێک دەکرێتەوە!

ئایا ئەوەی کە ئێستا ڕوودەدات، کامیانە؟

هاوکاریی:

دەستێک درێژ نەکرێ لە بۆ هاوکاریی

باشوایە ببڕێ و بکرێتە دیاریی

لەدەستدانی قورسایی:

قورسایی مرۆڤ، بە خۆ قورس کردن، لەدەست دەچێت.

زمانی زبر:

ئەوانەی کە بە زمانی زبردەدوێن: خاوەنی دڵێکی ڕەشن.

خۆدەرخستن:

ئـەوەنـدەی کـە بیر لـە خـۆدەرخستنی خـۆمان دەکەینەوە، نیو ئەوندە بیر لە دڵخۆشکردنی خەڵک بکەینەوە، ژیان لەوە جوانتر دەکەین کە دەیبینین.

وشـــــە:

- وریای دەربڕینی وشە بە. چونکە چەندە بچووک بێت، کە لەدەم دەرچوو، شوێنەواری زۆر لەدوای خۆی جیدێڵێت.
- چۆن تیشکی خۆر، زەویی رووناک دەکات و وزە دەبەخشێت، وشەی جوان و گونجاویش، ئاوا دڵ و مێشک ئارام و ئاسوودە دەکات.
- بە هەمان شێوە، چۆن دنکە شقارتەیەک دارستانێک دەسووتێنێ، وشـەی ناڕێکیش، ئاوا کاریگەری خراپ، لەسەر دڵی بەرامبەر جێدێڵێ.

کێشەی دەروونی:

- ئەوانەی کە کێشەی دەروونـیان هەیە، هەمیشە هەست بە لاوازی خۆیان دەکەن.

- هەر بۆیە بەردەوام هەوڵی شکاندن و لاواز کردنی خەڵکی دیکەش دەدەن،
- بێخەبەر لەوە کە زیانی زیاتر بە دڵ و مێشک و جەستەی خۆیان دەدەن.

خۆت دوور بگرە:

- رێگەیەک مەگرەبەر کە بزر بی.
- لەگەڵ کەسێکدا رێمەکە، پەشیمان بی.
- هاورێیەتی کەسێک مەکە، لەکەدار بی.
- باس لە شتێک مەکە، کە لێی دوور بی.

چاوەڕێ کردن:

- کاتێک کە لەدایک دەبی، زۆر کەس لەدەورت نییە.
- کاتێک کە دەشمری، بە هەمانشێوە.
- کەوابوو، کاتێک کە لە ژیانیشدای، چاوەڕێی ئەوە مەکە، هەموو کەسێک هاوڕاو هاوڕازو هاوسۆزت بێ.
- بەڵام تۆ! تا دەتوانی، بۆ هەموو کەسێک

بەو بەهەر شێوەیەک کە بۆت دەکرێت، یارو یاوەری هەموو ئەو کەسانەبە کە چاکەت بە چاکە لێوەردەگرن و لەبەرامبەردا، زیانت پێناگەیەنن.

هەموو کەسێکم خۆشدەوێت:

- چاکەکان، لەبەر ئەوە، دڵخۆشی و ئارامی بەدڵ و مێشکم دەبەخشن.
- خراپەکانیش، ئەزمون و وانەی ژیان.

ئازار بەخش:

- لە مەیدانی نەبەردا، تەنیا گوللەیەک بەسە، بۆ پێکانی شوێنێکی هەستیار.
- لەکاتی قسە کردنیشدا، تاکە وشەیەک بەسە، بۆ کوشتنی هەستێکی نادیار.

وەستان:

مرۆڤ، پێش ئەوەی بە یەکجاریی بوەستێنرێت، پێویستە سنوورێک بۆ خۆی دابنێت و بوەستێ.

دڵخۆشی کاتی:

- کەسێک لە پێناو دڵخۆشکردنی خۆیدا، دڵی خەڵکیتر ئازار بدات، هەمیشە لە ئازار دایە.
- چونکە ویژدان، پەیامی خوایەو هەر خۆشی، لێی بە ئاگایە.

ستەم هەر ستەمە:

ستەم لە هەرکەسێک بکرێت و هەرکەسێک بیکات، هەر ستەمە. هەر بەهۆی ستەم کردنیشەوەیە، کە جامی ئارام گرتنی خوای گەورە پڕ دەبێت و لە ئاسمانەوە، بڕیارەکانی دەردەکات.

داهاتوو:

داهاتووی تۆ! یەکەمجار، تایبەتە بە تۆ. دوا جار... بە کۆمەڵگا.

هاوسەفەر:

پێش ئـەوەی بە ڕێبکەویی بـەرەو شووێنی مەبەست، بیر لە هاوسەفەرێکی باش بکەوە. کە دڵ و مێشکت، هەست بە ئاسوودەیی بکەن.

هیچ:

- مرۆڤ، کاتێک کە هیچ نییە، پێیوایە هیچە.
- کاتێکیش کە دەبێ بە هیچ، تێدەگات کە هیچ نییە.

چەند وتەیەکی کاریگەر:

بـــەهێز بـــە، بـــەڵام وشک مـــەبە.
مێهرەبـــان بـــە، بـەڵام لاواز مـەبـە.
بێ فیز بـــە، بـــەڵام شـەرمن مـەبـە.
هۆی شانازییبە، بەڵام لوت بەرز مەبە.
لە (ئینگلیزیەوە)

ژەهراویی بوون:

لە چوار هەنگاویی ئاساندا، ژیانت ژەهراویی دەبێت:

ئەو چوار هەنگاوانە، لەهەرکەسێکدا بوونیان هەبێت، وازی لێبێنەو با بروات.

- یەکەم: کەسێک، کە درۆت لەگەڵدا دەکات.
- دووەم: کەسێک، کە رێزت ناگرێت.
- سێیەم: کەسێک، کە بەکارت دێنێت.
- چوارەم: کەسێک، کە نرخت دادەبەزێنێت.

دیمەنی پایز:

کاتێک کە ناوی پایز بەرگوێم دەکەوێت، لە خەویی بێئاگایی خەبەرم دەبێتەوەو خۆم دەبینم.

کاتێک کە دیمەنی خەماویی پایز دەبینم، شێوەی شێواوو داماویی خۆم، وەک ئەو دەبینم.

کاتێک وەرین و دابڕانی گەڵاکان بەتاک و بە کۆمەڵ دەبینم، ماڵئاوایی یەکجاریی و ناخی زامداریی ئازیزان، لە دووریی یەکتر دەبینم...

هەست و سۆز:

هەست و سۆزو خۆشەویستی، مانای نەماوە
لەهەر شوێنێ بۆی بگەڕێی، بوونی نـەماوە
سۆزیی راستەقینە، تەنیا وەفایە
ئەویش لەم رۆژگارەدا، وەک خۆی نـەماوە

خۆ نەبینین:

که خۆت لە ئاوێنەیەکدا نابینی، لەبەر ئەوە نییە
کە کە بینابیت لەدەستداوە،
بەڵکو هۆی تێکچوونی ئاوێنەکەیە، یان چڕژاوە،
یان جەوی شێواویی رۆژگـــار،تێکیداوە!

ناخی شێواو:

ناخی ناخ شێواوەکان، لە کردارو قسە کردنیاندا،
دەردەکەوێت.

لاسار:

هۆی دابڕانی هــــــەرکەسێک، زیـاتر هەر
لاسارییە. چون دەردێکی زۆر گرانـــــــەو
دەواو دەرمانی نییە

جیا لـە دووریـی و بـەرهـەڵدان، هیچ چاریی دیکەی نییە

پێشێلکاریی:

مرۆڤ، کاتێک پەلاماریی جەستەی خۆی دەدات و دەیخوات، ئەی دەبێ چی لە جەستەی خەڵکیتر بکات؟!

مەبەست لەو حزب و لایەنانەی کوردستانە، کە مافی ئەوانەشیان خواردووە کە، زیاتر لە نیوەی تەمەنیان، لە پێناو ئەواندا، لەدەستداوە!!!!

ستەم و کۆتایی:

ستەم، کۆتایی هەر دێت.

- چ بە ریسوا بوون،
- چ بە لەناو چوو.

چێژ وەرگرتن لە ئازاردان:

ئـەو کەسـەی کە چێژ لە ئـازاردانـی کەسێک وەردەگـرێت، هەر ئەو کەسە، رۆژێک دێت، کە

دەبێتە لاوازترین نێچیری ژێر دەستی دڕەندەترین بوونەوەریی سەر زەویی. لە کۆتاییدا، دەبێتە پەندی رۆژگار...

وەفا:

تا ئەو کاتە حوکمی وەفا رەوایە، کە رووبەڕووی هێزیی ناڕەوای جەفا نابێتەوە.

وێرانە:

نە کۆشکێکی گەورەو رازاوە بە ئاسانی تێکدەدرێت، نە وێرانەیەکیش بە ئاسانی، ئاوەدان دەکرێتەوە.

برسی کردنی خەڵک:

هەردەسەڵاتێک کە بیریی لە برسیکردنی خەڵک کردەوە،

بەدەستی خۆی، گۆڕیی خۆی هەڵدەکەنێت.

خۆ نەناسین:

کارەساتبار ترین و ترسناکترین شت، بۆ زیان گەیشتن بە مرۆڤ، خۆ نەناسینە.

شەڕکردن لەگەڵ ویژدان دا:

شەڕکردن لەگەڵ ویژدان دا، شەڕکردنە لەگەڵ ژیان دا. زۆرن، کە لە پێناو دەسکەوتێکی کاتیدا، نەک هەر ویژدانی خۆیان ئازار دەدەن، بەڵکو بۆ هەمیشە لە ناو دڵی خۆیاندا، دەریدەکەن...!

کە ئەوەش، دەبێتە هۆی دابڕان لە ژیان...

خۆ بزر کردن:

تا زیاتر بەدەوری سێبەری خۆماندا بسووڕێینەوە، زیاتر خۆمان بزر دەکەین.

پشکۆی ژێر خۆڵەمێش:

ترست هەبێ لەو پشکۆیە، کە خۆڵەمێش دایپۆشیوە. ئەوانەی کە نرخ بۆ ماف خوراوەکان دانانێن، هەر ئەوانن کە خۆڵەمێشەکە لادەبەن و پشکۆکە دەگەشێننەوە.

کامەرانی:

هەروەک شێوەی نارێک، هۆی دڵخۆشی نییە، جوانیش بۆ هەندێک کەس، هۆی کامەرانی نییە.

وریای هەستت بە:

کەسێک لە سەدا پەنجا، هەستی بۆت هەبێ، تۆ! لە سەدا سەد، هەستی خۆتی پێمەدە.

ناخ و روخسار:

ئەگەر ناخیش هاوشێوەی روخسار، لە ناوچاوانی مرۆڤ دا دەردەکەوت، هیچ کەسێک بە ئاسانی، دوچاریی هەڵەی شێوەو روخسار نەدەبوو.

داهاتووی تۆ!

داهاتووی تۆ، لێکدانەوەی تۆیە.

قوەرس بوون/ یان خۆ قورس کردن:

هەرشتێک کە زۆر قورس بوو، مەترسی، کەوتنە خوارەوەی هەیە...

ڕێز گرتن:

ڕێز لە هەموو کەسێک بگرە، بەڵام هەرکەسەو بەپێی پێوەریی خۆی.

چونکە ئەگەر زیاد لە پێویست بوو، بە کەم سەیر دەکرێی.........

هاوڕا بوون:

لەگەڵ کەسێکدا هاوڕێ بە، کە هاوڕات بێ.

قسە بۆ کەسێک بکە، کە گوێت لیبگرێ.

ڕازیی دڵ لای کەسێک باس کە، کە لە ئازاریی دڵت تێبگات.

هەڵە:

خۆزگە هەڵەکانیش، وەک تف، قوت دەدرانەوە.

کۆیلە بوون:

- تا ئەوکاتە هۆگریی کەسێک بە، کە هۆگریی کەسێکیتر نەبووبێت.
- تا ئەوکاتە نرخ بۆ کەسێک دابنێ، کە نرخ بۆ

خۆی دادەنێت.

- تا ئەوکاتە خەم لە لاوازی کەسێک بخۆ، کە خۆی بڕیاریی لەسەر
  کۆیلە بوونی خۆی نەدابێت.

گرینگ نییە:

- گرنگ نییە چەند قسە دەکەی: ئەوە گرنگە، کە چیدەڵێی؟
- گرنگ نییە چی دەنووسی؟ ئەوە گرنگە،کە ناوەرۆکی چییە؟
- گرنگ نییە چۆن خۆت دەردەخەی، ئەوە گرنگە کە ناخت... چی تێدایە؟

نە شار کەس گەورە دەکات، نە گوندیش، کەس بچووک دەکاتەوە:

شار، چەندە گەورەو ڕازاوە بێ، هیچ جوانی و گەورەیی بە مرۆڤ نابەخشێ.

بەڵکو، ئەوە مرۆڤ خۆیەتی کە نرخ بە خۆی دەبەخشێت و خۆشی بێنرخ دەکات...

مرۆڤ و موگناتیس:

مرۆڤ و موگناتیس، هاوشێوەی یەکترن.

موگناتیس، دوو ڕووی جیاوازیی هەیە.

- ڕاکێشەر،
- پاڵنەر.

مرۆڤ/یش بە هەمان شێوە، دوو ڕووی جیاوازیی هەیە!

- خۆشەویستن، کاتی پێویست،
- خۆشنەویستن، کاتی نا پێویست.

نابینایی:

- چاو نابینا بێ، بەڵام... دڵ نا...
- کە چاو نابینا بێ، مێشک ڕوون و دڵیش، ئاسوودە دەبێ.
- بەڵام... کە چاویی دڵ نابینابێ،

نەک هەر مێشک، بەڵکو جەستەش، وێران دەبێ...

خۆ بچووک کردنەوە:

مرۆڤێک بەو هەموو ڕێزەی کە لێی نراوەو بە نموونەی جوانی و لێهاتوویی ناویی براوە، کاتێک بۆ خۆدەرخستن، یان ناو بردن، خۆی بێنرخ دەکات، یان خۆی دەباتە سەر شێوەی ئاژەڵان و شانازیش بە خۆیەوە دەکات، جێی سەرسوڕمان و تێڕامانە.

دوور کەوتنەوە لەیەکتر:

هەڵسوکەوتی دوورکەوتنەوە لەیەکتر، لە زۆر شتدا دەردەکەوێت. کە کەمێکیان، ئەوانەی خوارەوەن:

- لە تۆنی دەنگدا، کاتی قسە کردن.
- گرنگی نەدان بە وڵامدانەوە، کاتی نوسین.
- شێوەی سەیر کردن، کاتی دانیشتن.

سڕینەوە:

لەبریی سڕینەوەی فرمێسکەکانت، ئەوانە بسڕەوە کە دەبنە هۆی گریانت.

لە (فارسیەوە)

رابردوو:

رابردوو فێرت دەکات کە چۆن لەگەڵ داهاتووتدا بژیت؟

چرپاندن:

- نازانم (با) چی بەگوێی گەڵادا چرپاند؟!
- کە ئاوا دڵی لە لقی دار، دابڕاند...!

رازیکردن:

- کە بتهەوێت هەموو کەسێک رازیی بکەی، لە کۆتاییدا، کەس لێت رازیی نابێ.
- کێشەی گەورەی ژیان ئەوەیە، زۆر کەس هەیە، بە هیچ رازیی نابێ.

مۆمی ژیان:

- ژیان مۆمێکە، خۆت پێیدەکەی.
- هەر خۆشت، دەیکوژێنیتەوە...!

هەرچییەک هەی، هەر ئەوە بە:

- باشترینەکان ئەوانەن، بۆ ئەوەی باشتر ناخ و ڕەفتاریان دەرکەوێت،

شێوەو روخساریان دەردەخەن.

- یەکڕوویی، جوانی مرۆڤ دەردەخات.
- دوو روویش، شێوەی ژیان و بەیەکەوە ژیان، دەشێوێنێت...!

هاوڕا نەبوون:

کێشەی گەورەی ئێمەی مرۆڤ، هاوڕا نەبوونی ٣ شتە:

- یەکەم، دڵ.
- دووەم، چاو.
- سێیەم، زمان.

لەهەر کەسێکدا، ئەو ٣ شتانە هاوڕا نەبن، بۆشاییەکی بێوێنە، لە ژیاندا دروست دەبێت.

ناسین:

- بۆ ناسینی هەرکەسێک، کات و ساتێکی دیاریکراو هەیە.
- ڕووداوەکانی ژیان، سەنگی مەحەکن بۆ دەرخستنی ناخی شاراوەی مرۆڤەکان.

هەڵبژاردن:

- لە هەڵبژاردندا، پێویستە وریا بین.
- کێ دڵنیایە، لە کۆتاییدا چی ڕوودەدات؟!

بەجوانی ژیان:

ڕۆژگار تێدەپەڕێت و ڕوو سووریش بۆ ئەوانە جێدەمێنێ، کە:

- جوان هاتن،
- جوان ژیان،
- جوان دەڕۆن.

ڕاستی بزر نابێ:

- ئەوەی کە لەناو دڵدا دەشاردرێتەوە، لە کردارو ڕوخساردا، دەردەکەوێت.

خۆشحاڵبوون:

• ئەگەر دەتهەوێت هەمیشە خۆشحاڵ بی، لەگەڵ ویژدانی خۆتدا، راستبە.

• چونکە ویژدان، پەیامی خوای گەورەیەو، جگە لە راستی، لەگەڵ هیچ شتێکدا، ناگونجێت.

ویژدانێکی ئاسوودە، بۆ خەوێکی ئارام:

• گرنگ ئەوە نییە کە لە رابردوودا، چیت کردووە؟

• چی بوویی و چی دەکەی؟

• ئەوە گرنگە، کە چەندە لەگەڵ خەڵک و خۆت و خوادا، راستی!

• ژیان، واتا ویژدانێکی ئاسوودەو، ئارام...

مرۆڤ:

• مرۆڤ، ئەو بوونەوەرە بەنرخەیە، کە خوای گەورە رێزی لێناوە. بەڵام کاتێک کە لەدایک دەبێت، تەنیا لەسەر شێوەی مرۆڤە؛ ئەگەرنا، ساڵانێکی دەوێت کە ببێتە ئەو مرۆڤە، کە لە ئاست ئەو رێزە

دابێت، کە بۆی دیاریکراوە.

• مـرۆڤ، تـاوەک پێویست خـۆی نەناسێت، ناتوانێت هیچ کەسێک بناسێت.

• کە خۆیو خەڵکیشی نەناسێت، ناتوانێت خواش بناسێت...!

• هەر ئەو نەناسینەشە، کە دەبێتە هۆی سەر لێشێوان و ناشیرین بوونی ئەو ناوە جوانەی کە بۆی دیاریکراوە...! (مرۆڤ)

مرۆڤ و هەڵسوکەوتەکانی:

• مـرۆڤ، کاتێک وەک مـرۆڤ هەڵسوکەوت دەکات، ژیان جوان دەکات.

• بـەڵام کە خـۆی ناشیرین دەکـات، نـەک هەر لەناو دڵـی مرۆڤەکاندا جێگەو پێگەی نامێنێت، بەڵکو، ژینگەش ناشیرین دەکات.

نرخ زانین:

• هەر شتێک ئارەقەی بۆ نەڕێژرابێت، نرخی نازانرێت.

• هەر شتێکیش فرمێسکی بۆ نەڕێژرابێت، خۆشەویست نابێت.

دوژمن چیدەکات، کە دۆست میهرەبان بێت؟ (سعدی)

• بیور، بۆ زیان بە دارستان دەگەیەنێت، کە کلک و هۆرەی لە (دار) نەبێت؟!

• دوژمن، چۆن هەوڵی کوشتن دەدات، کە خاوەن ماڵ، دەستکێشی نەبێت؟!

کردار:

• کردار پێناسەی مرۆڤە،

• نەک گوفتار.........!

یاسای سروشت:

• یاسای سروشتە، هەرکەس جارێک بشکێنێ، چەندینجار دڵی دەشکێتەوە.

جیاوازی خواو مرۆڤ:

• جیاوازی خواو مرۆڤ لەوەدایە، مرۆڤ بەهۆی

هەڵەیەک، هەموو چاکەکان لەبیر دەکات!

• بــەڵام خــوای گــەورە، بـەهـۆی چـاکـەیـەک، لەسەرجەم تاوانەکان دەبووریت.

چەند پرسیارێک:

لە حەکیمێکیان پرسی: تـەمـەنت چـەندە؟

• وتی: نـــــەخۆش نیم.

وتیان: پارەت هەیـە؟

• وتی: قـــــەرزدار نیم.

وتیان: دوژمنت هەیە؟

• وتی: دوور لە خزمەکانم دەژیم.

خۆپاراستن:

لە دوو شت خۆت بپارێزە:

• یەکەم: هەوڵ مەدە، لەگەورەیی هیچ کەسێک کەم کەیەوە.

• دووەم: هـەوڵ مـەدە، هیچ بچووکێک گەورە بکەی.

دوو شت ئەستەمە دۆزینەوەیان:

- یەکەم: ئەڵماس لەژێر دەریادا.
- دووەم: وەفا لەناو مرۆڤەکاندا.

بیر کردنەوە:

- ئەگەر هەمووومان، وەک یەک بیر بکەینەوەو گۆڕانکاری لە بۆچوونەکانماندا نەبێ، پڕۆسەی ژیان دەوەستێ و هیچ بەرەوپێشچوونێک نابێ.

بیر کردنەوەی جوان:

- هەرکەسێک بە ئومێدی بەیانی بژیەت، ئەمڕۆ بەجوانی بیر دەکاتەوە.

هەڵەی گەورەی ژیان:

- ئای کە زوو بینین و درەنگ تێگەیشتن، چەند کارەساتێکی گەورەیە!

چۆکدادان:

شیێعر نوسین و پێدا هـــــەڵدان
بۆ بەدەست هێنانی پەلکێک نان
دەرهێنانی ئـــــەدای سەگــــــە
کـــــە چۆک دادەدا لـــە برسان

گلەیی:

• هەرگیز گلەیی لە بەخت و ژیان و رۆژگار، مەکە. چونکە هیچ کامێک لەوانە، هۆی گۆڕانکاری نین لە تۆدا. بەڵکو ئەوە خۆتی، کە هەموو شتێک دەگۆڕی...

ژیان زۆر کورتە:

• ژیـان ئـەوەنـدە کـورتـە، بەشی ئـەوە ناکات، خەڵکی چاک و خراپ لەیەکتر جیا بکرێتەوە.

چاوی دڵ:

مرۆڤ، جگە لـەو دوو چاوە، کە خوای گەورە وەک دیـاری پێیداوە،

چاوێکی تریشی پێیداوە کە پێی دەگوترێت: چـ
ـاوی دڵ. بەڵام ئەو چاوەی کە هیچ چاوێک نایب
ینێت، (چاوی دڵ)

زۆر هەستیار ترو راستگۆ ترە لـــەو دوو چـــ
اوەی کــە بەردەوام، بۆ بینین سوودیان لێوەردە
گیرێت.

چـاوی (دڵ)، چ لـە نزیـک، چ لـە دوور، نـاخی
مرۆڤـەکان دەبینێت و بچووکترین گۆڕانکـاری لــ
ـەسـەر لاپـــەڕەی دڵیان دەخوێنێتەوە.

بـەڵام دوو چـاوە راستیەکـە، تـەنیا ئـەوە دەبی
نن کە لـە بـەرامبەریـاندایـە. هەروەها زۆر جاری
ش خاوەنەکەیان تووشی هەڵە دەکەن و بە دیمەن
ی رێـک و لەبارو شێوەوروخساری جوان، کێش
ەی زۆر گەورەی بۆ دروست دەکەن

پاشای جەستە

ئـــەگـــەرچی مێشک پـاشاو بڕیـاردەری
جـەستـەیـە، هەروەها، دڵیش راوێژکـارو
فەرمانبەرە، بـەڵام ئـەوەی کە لە جووڵـەو

چالاکی هەردووکیان کەم دەکاتەوە، (زمانە)! زمانێک، کە زۆر جار بەبێ مۆڵەتی هەردووکیان، دەست دەکات بە جووڵەو، ئازار دەگەیەنێت و برینەکەشی هەرگیز، چاک نابێتەوە.

بەجوانی مردن:!

• بەجوانی و بەسەربەرزی مردن> ژیانێکە، کە شایستەی هەموو کەسێک نییە.

پێکەنین:

• ویستم پێبکەنم، لێوەکانم وتیان: ئەگەر لەدڵەوە نییە، ئێمەش شەرمەزار مەکە. (؟)

بە ئێشترین ئازار:

• هەمیشە بە ئێشترین ئازاری ئەو سەنگانەی کە پێتدەکەون، لەو کەسانەوەیە کە سەنگت پێیانداوە.

(لە فارسیەوە)

خاڵی هاوبەش:

- خاڵی هاوبەش، بریتییە لەیەکتر تێگەیشتن. تا لەیەکتر تێگەیشتن نەبێ، پەیوەندی تۆکمەو بەهێز، دروست نابێت.

فێر بین:

- فێر بین، کاتێک هەڵەیەک دەکەین، داوای لێبوردن بکەین. ئەوەش فێر بین، کە کەسێک داوای لیبوردنی لێکردین، رێزی لێبگرین.
- داوای لێبوردن کردن، نیشانەی لاوازیی نییە، بەڵکو نیشانەی زیرەکی و لێهاتووییە.

(لە فارسیەوە)

دوو شت پێکەوە ناگونجێن:

- یەکەم: تاریکی و رووناکی،
- دووەم: خۆشەویستی و تورەیی.

وەفاداری:

• لەخۆشەویستیدا، وەفادار بە. بەڵام... نەخۆشەویستی فەڕزکە بەسەر کەسدا، نە بکەوە ژێر باریی خۆشەویستی کەس.

دیاریی:

• دیاریی، هەرچییەک بێت، زۆر بەنرخترە لەو نرخەی کە پێی کراوە.

• ڕێز گرتن لە دیاریی، ڕێز گرتنە لەهەستی پاکی خاوەن دیاری.

سروشت نەگۆڕە:

• خەم لە شتێک مەخۆ، کە لەدەست چووە. بیریش لە شتیک مەکەوە، کە ناگۆڕێت!

خۆ بە دوور گرتن:

لە دوو کەس خۆت بە دوور بگرە:

• یەکەم: کەسێک کە خۆی پێ گەورەیە، بەڵا... بچووکە.

• دووەم: کەسێک کە خۆی ریسوا دەکات، هەر بۆ ئەوە، کە ناوی بهێنرێت!

زمان:

• هەرگیز باکت نەبێت لە چەقۆیەک کە جارجارە دەستت دەبڕێت.

خۆ بچووک کردنەوە:

مرۆڤێک بەو هەموو رێزەی کە لێی نراوەو بە نموونەی جوانی و لێهاتوویی ناویی براوە، کاتێک بۆ خۆدەرخستن، یان ناو بردن، خۆی بێنرخ دەکات، یان خۆی دەباتە سەر شێوەی ئاژەڵان و شانازیش بە خۆیەوە دەکات، جێی سەرسوڕمان و تێڕامانە.

دوور کەوتنەوە لەیەکتر:

هەڵسوکەوتی دوورکەوتنەوە لەیەکتر، لە زۆر شتدا دەردەکەوێت. کە کەمێکیان، ئەوانەی خوارەوەن:

- لە تۆنی دەنگدا، کاتی قسە کردن.
- گرنگی نەدان بە وڵامدانەوە، کاتی نوسین.
- شێوەی سەیر کردن، کاتی دانیشتن.

سڕینەوە:

لەبریی سڕینەوەی فرمێسکەکانت، ئەوانە بسڕەوە کە دەبنە هۆی گریانت.

لە (فارسیەوە)

رابردوو:

رابردوو فێرت دەکات کە چۆن لەگەڵ داهاتووتدا بژیت؟

چرپاندن:

- نازانم (با) چی بەگوێی گەڵادا چرپاند؟!
- کە ئاوا دڵی لە لقی دار، دابڕاند...!

رازیکردن:

- کە بتهەوێت هەموو کەسێک رازیی بکەی، لە

کۆتاییدا، کەس لێت رازیی نابێ.

- کێشەی گەورەی ژیان ئەوەیە، زۆر کەس هەیە، بە هیچ رازیی نابێ.

نزا ناکەم:

نزا ناکەم:

نزا ناکەم بۆ سەرکەوتنی کۆمەڵێک بودەڵەی چاوبرسیی کە خۆیان لەناو کەوڵی شۆڕشگێڕیی و فریادەڕەسی نەتەوەییدا حەشارداوە و باجی سەرکەوتنەکانیشیان، خوێنی گەنج و لاوی وڵاتەکەم و ڕێبوارانی ڕێگای ئازادیی و دادپەروەرییە. بەڵکو نزا بۆ ئازادیی ڕاستەقینە و دادی کۆمەڵایەتیی و ڕەهابوون لەدەستی زاڵمانی دەرەکیی و خۆماڵی، دەکەم.

بۆیە نزا بۆ ئازادیی و دادپەروەریی دەکەم چونکە، ئازادیی و دادپەروەریی مانا بۆ ژیان، کەرامەت بۆ مرۆڤ و ماف بۆ مافخوراو دەگەڕێننەوە. ئەمەش سەرچاوەی ئاشتی کۆمەڵایەتیی و بنەمای پێکەوەژیان و پێکەوەهەڵکردنی کۆمەڵگەیەکی ڕەسەن و تەندروستە.

هەرێمی کوردستانی عێراق، ماندووترین، جەربەزەترین و زۆرترین ڕۆڵەی خۆی کردووە

بە قوربانی بەدیهێنانی ئازادیی و دادپەروەریی، لە پێناو یەکسانیی و دادی کۆمەڵایەتییدا، خوێنێکی زۆری لێچۆڕاوە، بەڵام بەری ئەم خەبات و ماندوو بوونە بەفیڕۆ چوو و کۆمەڵێک بەرژەوەندیخواز، چەندێکی ناشایستە، لەسەر مەڵۆی خەبات و تێکۆشان و خەرمانی پاڵەکانی ئازادیی، دەست لەبن سەرین، لە ناو خەونە سور و ئاڵا و واڵاکانیاندا ژیان دەکەن.

بەرژەوەنی پارێزەکانی بەناوی شۆڕش، بەناوی پارێزگاریکردن لە یاسا، لە ئازادیی، دادپەروەریی و دیموکراسیی، ڕۆژ نییە دایک و باوکی ڕۆڵەیەکی ئەم میللەتە جەرگسوتاو و چاو بە فرمێسک نەکەن!

دژی هەموو ئەوانەن کە چاویان ناعەدالەتییەکانی ئەوان دەبینێ، دژی هەموو ئەوانەن کە دزیی و تاڵانییەکانی ئەوان کە لە سەر زەوی و ژێر زەوی وڵاتدا ئەنجامی دەدەن، دەبینێ. زیندانەکانیان بە چالاکوانی سیاسیی و مەدەنیی، مامۆستا و ڕۆژنامەنوسی ئازادیخواز

هەڵئاخنیوە و لەولاشەوە، کۆمەڵێک ڕۆژنامەنوسی زوورناژەنیان بۆ شاباش کێشان بەسەر خۆیاندا، بە پارەی دزیی لە میللەت، بەکرێگرتووە.

ئەم هەموو ناعەدالەتیی و ستەمە، ئەم پوچەڵکردنەوەیەی خەبات و بەرخودانی خەڵکی کوردستان لەلایەن حاکمانی وڵات، خۆبەخۆ، ژینگەیەکی نالەباری سایکۆلۆژیی بۆ تاکەکانی کۆمەڵگای ناوخۆ، خولقاندووە. بەشێوەیەک بابایەکی وەکو من کە زیاتر لە چارەکە سەدەیەکە، بۆ پاراستنی ماڵ و منداڵم و فەراهەمکردنی ژیانێکی شایستە بۆیان، ڕوومکردۆتە وڵاتی ئوستراليا، گەڕانەوەکانم بۆ کوردستان دڵم خۆش ناکەن و هیچ جارێک نەبووە، لە سایەی نادادیی کۆمەڵایەتیی، گەندەڵیی یاسایی و ئیداریی، توشی چەرمەسەرییەک نەبووبم!

ئـــەمـــانـــەی خـــــــوارەوە هـــەنـــدێـــک لـــەو چەرمەسەرییانەن:

یەکەم:

لـە سـایـەی گـەندەڵـیـی یـاسـایـی و ئـیـداریـی، نەبوونی دادپەروەریی، کەسێک کە نزیکترینم بوو، زەوییەکی چوارسەد مەتریی لە شاری قەڵادزێ لێ فرۆشتم و پارەکەی وەک گەزۆ مازوو خوارد.

دووەم:

لە ژێر هەیمەنەی هەمان یاسا و ڕێسا، هەمان حاکمانی وڵات، لە سەنگەسەر خانوویەکم کڕی و بە خزمێکی زۆر نزیکی خۆم سپارد بۆ ئەوەی ئاگای لێ بێت و ئیدارەی بکات. کەچی ئەویش فرسەتی لێ هێنام و خانووەکەی هەڵوەشاند. دوای ئەوەی کەل و پەلەکانی دەفرۆشێت، زەوییەکەش دەفرۆشێت و پارەکەشی دەخاتە تەنگەی گیرفانییەوە.

سێیەم:

لە ساڵی ٢٠٠١ دا، کە بۆ یەکەمجار سەفەری کوردستانم کرد و بە تاسەوە بەرەو زێدی خۆم گەڕامەوە. لە بری بەخێرهاتنەوە، هەندێ لە خزمی

فرسەتهێن، کۆمەڵێک خەڵکی عەشایەریان لەسەرم کۆکردەوە و داوای مافێکیان لە من دەکرد کە هیچ بنەمایەکی یاسایی یان شەرعیی نەبوو. بە بەڵگەشەوە پێمسەلماندن کە ئەوان هیچ حەقێکیان لەسەرم نییە، بەڵام وەکو بەلاگێڕەوە، چل هەزار دیناری سویسرییان لێ سەندم!

چوارەم:

لە ساڵی ٢٠١٢دا و کە سەفەری دووەمی کوردستانم تێدا ئەنجامدا، بە ڕێکەوت بۆم دەرکەوت نەک هەر کۆمەڵێک چاویان بڕیوەتە موڵک و زەوییەکانم، بەڵکو ناو و تۆماری باری کەسێتیی عێراقیشیان دزیوم.

هەندێکی تر لە خزمە فرسەتهێنەکان، لە دووری من، ناو و تۆماری باری کەسێتیی عێراقیی منیان، بۆ دەرهێنانی پێناس و ڕەگەزنامەی عێراقیی کەسێکی تر دزیبوو. ئەمەش بە دڵنیاییەوە، بەبێ پاڵپشتیی گەندەڵیی ئیداریی و یاسایی جێبەجێ نابێ. دوای هەوڵ و تەقەلا و ماندووبونێکی زۆر، توانیم ئەو تۆمارانە بۆ خۆم بگێڕمەوە.

هەر دوای تەواوبونی ئەم کێشەیە، هەندێکی تر لە خزمە فرسەتهێنەکانم کە پەیوەندییان بە هەمان ئەو خزمانەوە هەبوو کە چل هەزار دینارە سویسرییەکەیان لێ ستاندم، پەڵپێکی هەمانشێوەیان پێگرتم و داوای موڵکیان لێدەکردم. لە دوای ئەوەش کە بە یاسا و بە فتوای مەجلیسی فتوا لە هەموو مافێک کە داوایان دەکرد بێبەشکران، بە زۆری زۆردار دەفتەرێک دۆلاریان لێ ستاندم.

پێنجەم:

لە ساڵی ٢٠١٩ دا و بۆ سەفەری سێیەمی کوردستانم، کۆمەڵێک ئینسان لە ئەنجامی کێشەیەکی کۆمەڵایەتیی، لە رابردوویەکی دووردا، گیانیان سپاردووبوو، بە هەوڵ تەقەلای خێرخوازان و لێبوردەیی خۆم، ئەو کێشە گەورەیەمان بە ئاشتیی یەکلایی کردەوە.

بەڵام یەکێک لە نزیکەکانی خۆم و لایەنێکی کێشەکە، بە فیتی ئەم و ئەو بۆ دەستکەوتی ماڵیی و داپۆشینی دۆڕاندنەکانی خۆی لە مەیدانی ژیاندا و بەتایبەتیش لەو کێشەیەدا، دەیویست ئیجبارم

بکات بۆ ئەوەی من لەبەردەم خەڵکێکی زۆردا، ئیدیعای ئەوە بکەم کە من بەڵێنی بیست دەفتەر دۆلارم پێداوە بۆ ئەوەی وەک لایەنێکی کێشەکە، سەرفی نەزەر بکات.

بەڵام من نەکەوتمە داوی ئەوانەوە و نەمهێشت مەرامە چاوچنوکانەکانیان سەربگرێت. بۆیە بە ئاشکرا ڕەتم کردەوە کە بەڵێنێکی وام دابێت و بە ڕەوام نەزانی.

ئەمەی سەرەوە بەشێکن لە بەرهەمی نادادی کۆمەڵایەتیی، گەندەڵیی یاسایی و ئیداریی. ئەم سیستەمە کۆمەڵێک چاوچنۆک و چاولەدەستی بەرهەمهێناوە کە هەموو ئامانجەکانیان لە پارە و ماددەدا کۆکردۆتەوە. بۆیە هەرگیز، ببڕای ببڕای، نزا بۆ ئەم جۆرە چاوچنۆکانە ناکەم و خۆم لە مرۆڤگەلێکی لەو شێوەیە، بێبەری دەکەم